

MIINA SILLANPÄÄN
TULEVAISUUSAKATEMIA

OSALLISUUDEN HÄIRIÖ

**Miina Sillanpään Tulevaisuusakatemia
julkaisusarja nro 2**

Kuitunen Soile

Roilas Eeva

MIINA SILLANPÄÄN SÄÄTIÖ

ESIPUHE - OSALLISUUTTA KAIKILLE!

Miina Sillanpää oli vahva nainen. Hän nousi aikansa köyhistä oloista ja vähäisestä koulutuksesta huolimatta kansanedustajaksi ja ministeriksi. Vallan kristallikruunujen alla hänestä ei tullut poliittisten teorioiden puhujaa, vaan hänen huomionsa kohteena säilyivät köyhä kansa, työläiset, palvelijattaret ja piiat.

Miina Sillanpään työtavat olivat käytännöllisiä, sillä hän tunsi ihmisten arkipäivän elämän. Käytännön tarpeista syntyi monenlaisia uudistuksia – nykykielellä ilmaistuna sosiaalisia innovaatioita. Tämä kirja kertoo Sillanpään sinnikkästä ja kekseliästä toiminnasta sekä sen pitkistä vaikuttavuudesta tähän päivään saakka.

Miina Sillanpää tunsi osallisuuden voiman, mutta myös osattomuuden ja osallisuuden häiriön. Suomen väestön ikääntyminen on ollut tiedossa jo ainakin viimeiset neljäkymmentä vuotta. Silti meiltä puuttuu yhteinen, myönteinen visio pitkäikäistyvästä yhteiskunnasta, jossa ikääntyvät ihmiset olisivat voimavara ja tuottaisivat sosiaalista pääomaa kaikille.

Ikääntyvien ihmisten monipuoliselle osaamiselle ei nähdä riittävästi käyttöä. Myöskään keinoja purkaa kielteisiä mielikuvia tai kehittää toimintamalleja ikääntyvien osallisuuden vahvistamiseksi ei ole riittävästi.

Ei vielä.

Kuka nyt kulkee Miina Sillanpään jalanjäljissä? Miina Sillanpään Säätiö uudistuu jatkuvasti ja jatkaa Miinan aatteellista sekä toiminnallista perintöä. Säätiö tarttuu nykyajan ilmaisutavan mukaisesti ”Living Lab” -tunnuksen alla osallisuuden häiriöön ja synnyttää uusia toimintatapoja.

”Pitkäikäistyvä Suomi on paljon muutakin kuin ikääntyvä yhteiskunta”, toteaa tämä teos ja purkaa tulevaa osiin. Ikääntyvien osallisuus syntyy yhteisöissä, ja myös osallisuuden häiriö korjaantuu yhteisöissä ja yhteisöllisten rakenteiden avulla.

Taitto: Kukunori
Kuvitus: Elia Miettinen
Painopaikka Helsinki Bofori Oy 2026
ISSN 3087-8802 (painettu)
ISSN 3087-8810 (verkkójulkaisu)

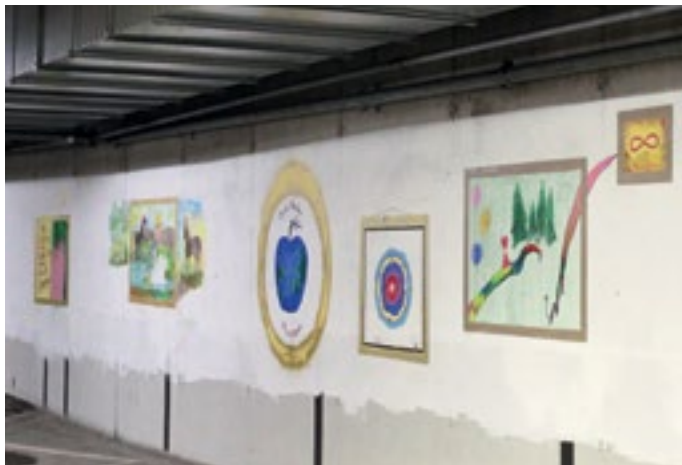
MIINA
SILLANPÄÄN
SÄÄTIÖ

Säätiö ja tämä kirja tarjoavat konkreettisia menettelytapoja ja kehittämisen ankkureita osallisuuden lisäämiseen. Lukija tutustutetaan palvelumuotoilusta tuttuun muotoiluajatteluun (design thinking) sekä tuuppaamiseen (nudging).

Yhteisöllisyyden ja oppimisen vahvistaminen edellyttää voimavarakeskeistä kehittäjän otetta. Arkisen elämän voimaviivojen näkyväksi tekeminen on tärkeää. Lopuksi myös toimien ja tulosten mittaaminen on välttämätöntä, jotta voidaan vakuuttaa niin oma väki kuin rahoittajatahotkin.

– Ilkka ja Vappu Taipale

PROLOGI!

On tammikuinen iltapäivä vuonna 2024. Reilut kaksikymmentä Miina Sillanpään Säätiöyhteisöntyöntekijää kokoontuu Miina-kokoushuoneeseen. Käynnistymässä on Innovaatio-ohjelman infotilaisuus – hetki, joka avaa uuden sivun yhteisömme kehittämistyössä.

Aiemmin säätiön ja sen omistaman liiketoimintayhtiön, Wilhelmiina Palvelut Oy:n, hallitukset ovat tehneet merkittävän linjauksen: koko konsernissa panostetaan tulevana vuosina innovaatiotoiminnan edellytyksiin. Uusia ratkaisuja halutaan luoda yhdessä Säätiön ja yhtiön työntekijöiden kesken, jotta vaikuttavuus vahvistuu ja tulevaisuus rakentuu kestäväälle pohjalle. Ratkaisu nousee suoraan yhteisömme arvopohjasta, missiosta ja visiosta.

Suunnitelman toteuttamiseksi räätälöidään oma Innovaatio-ohjelma. Se asemoidaan osaksi laajempaa kokonaisuutta, Miina Sillanpään Tulevaisuusakatemiaa – brändimme ja uuden luomisen lippulaivaa. Akatemiaan kuuluvat Studia Generaliat, tutkimusrahoitushaut, Sukupolvi-barometri sekä innovaatioklinikat ja muut kokeilut. Kaikkea toimintaa ohjaa rohkeus, jonka juuret ulottuvat Miina Sillanpään henkilöhistoriaan.

Tammikuisessa infotilaisuudessa katsomme toisiamme uteliaina. Olin aloittanut toimitusjohtajana ja konsernijohtajana vasta edellisen vuoden loka-kuussa 2023. Strategisen ohjelman käynnistäminen samaan aikaan, kun asettuu uuteen organisaatioon, on jännittävää. Oma henkilökohtainen matkani limittyy tiiviisti yhteisön strategiseen uudistumiseen. Maaliskuussa 2024 ohjelma käynnistyy toden teolla: edessä on reilu vuosi yhteistä oppimista, kokeiluja ja sosiaalisten ratkaisujen etsimistä.

Toukokuussa 2025 juhlistamme välietappia kahvihetken merkeissä. Onnittelemme toisiamme, ja kehitysjohtaja ojentaa meille kukat. Olemme nyt virallisesti tuotekehittäjiä – ohjelmaan liittyvä tutkinto on suoritettu. Matka ei kuitenkaan pääty tähän. Se jatkuu kokeiluina, uudistavina virtauksina ja ennen kaikkea uteliaisuutena – kehittäjän mielenä, jota olemme ohjelman aikana harjaannuttaneet.

Innovaatio-ohjelman myötä olemme etsineet, osin intuitiivisestikin, ratkaisuja johonkin yksittäistä arjen ongelmaa laajempaan ilmiöön. Olemme nimenneet tämän osallisuuden häiriöksi. Kyse ei ole yksilön heikkoudesta

tai ikääntymiseen liittyvistä toimintakyvyn muutoksista, vaan yhteisön rakenteellisesta ongelmasta. Ongelma piilee yhteiskunnassa ja yhteisöissä, jotka sulkevat ovia ja jättävät ihmisiä ulkopuolelle silloin, kun toimintakyky ei ole täydellinen. Osallisuuden häiriö merkitsee kokemusta ulkopuolisuudesta ja näkymättömyydestä – kokemusta, joka heikentää demokratiaa.

Demokratia edellyttää kokemusta kuulluksi tulemisesta. Miina Sillanpään Säätiössä teemme osallisuuskokeiluja ja olemme havainneet, että sosiaalinen innovaatio voi olla vaikuttava vastaus osattomuuteen. Sosiaaliset ratkaisut kannustavat rohkeuteen tarttua asioihin ennakkoluulottomasti ja hyväksymään sen, ettei lopputulos ole aina ennalta arvattavissa.

Pitkäikäistyvä Suomi tarvitsee sosiaalista innovointia ja “osallisuuden mielikuivitusta”. Pitkäikäistyminen merkitsee, että elossa on yhtä aikaa enemmän sukupolvia kuin koskaan ennen. Tämä lisää tarvetta sukupolvitajulle ja solidaarisuudelle.

Tämä julkaisu kertoo sosiaalisista innovaatioista sekä siitä osallisuudesta ja hyvinvoinnista, jota niiden avulla voidaan vahvistaa. Teos nojaa kokemuksiimme Innovaatio-ohjelmasta ja sitä seuranneista kokeiluista vuosina 2024–2026. Julkaisu on syntynyt minun ja kollegani Eeva Roilaksen yhteistyönä. Eeva Roilas on hoitotyön ammattilainen ja kokenut innovaatiohankkeiden projektipäällikkö. Oma taustani on demokratiatutkimuksessa ja käytännön kokeiluissa.

Meitä yhdistää innostus uuden luomiseen. Miina Sillanpään Säätiöllä on kunnianhimoiset tavoitteet: haluamme tuoda sosiaaliset innovaatiot osaksi valtavirtaa ja korjata osallisuuden häiriötä pitkäikäistyvässä Suomessa. Uskomme, että näin voimme vahvistaa elämänvoimaa ja luottamusta tulevaisuuteen.

Kiitän lämpimästi Eeva Roilasta, sisältöä sekä kieli- ja ulkoasua työstänyttä Markus Raiviota sekä taidekasvatuksen ylioppilas Elia Miettistä teoksen kuvituksesta.

Haluan kiittää lämpimästi myös Ilkka ja Vappu Taipaletta sekä Iiro Jussilaa heidän ajattelustaan ja tuestaan. Heidän työnsä asettaa tämän julkaisun osaksi pidempää yhteiskunnallisen uudistamisen jatkumoa ja muistuttaa,

että sosiaalinen innovointi ei synny tyhjiössä, vaan rakentuu sukupolvien välisessä vuoropuhelussa.

Kiitos kuuluu myös kaikille niille ihmisille, jotka ovat olleet mukana tekemässä sosiaalisista innovaatioista totta – arjen havainnoista, kokeiluista ja rohkeudesta toimia toisin. Ilman heitä yksikään idea ei muuttuisi käytännöksi, eikä yksikään käytäntö uudistaisi yhteiskuntaa.

Sosiaaliset innovaatiot eivät synny yksin. Ne syntyvät yhdessä.

Mikkelissä ja Helsingissä, maaliskuussa 2026

– Soile Kuitunen

SISÄLLYS

MIKSI TÄMÄ JULKAISU ON KIRJOITETTU?.....	10
KENELLE TÄMÄ ON KIRJOITETTU?.....	11
1. MIINA SILLANPÄÄN JALANJÄLJISSÄ.....	12
2. OSALLISUUDEN HÄIRIÖ JA SOSIAALISET INNOVAATIOT.....	15
3. OSALLISUUDEN HÄIRIÖ.....	19
4. INNOVAATIOKILPAILU – TILAA OIVALLUKSILLE JA OSALLISUUDELLE.....	39
5. KUKA OMISTAA SOSIAALISEN INNOVAATION?.....	47
6. INNOVAATIOVIRTAUS – KUN OSALLISUUS KUMPUAA TYÖNTEKIJÖISTÄ.....	53
7. TOTEUTUSKILPAILUN MALLI – IDEASTA VAIKUTTAVAKSI RATKAISUKSI.....	56

MIKSI TÄMÄ JULKAISU ON KIRJOITETTU?

Tämä julkaisu on syntynyt tarpeesta kääntää katse sinne, missä ääni alkaa hiljetä.

Se on kirjoitettu korjaamaan osallisuuden häiriötä – sitä hiljaista ilmiötä, jossa yhteiskunnan ovet sulkeutuvat huomaamatta ja ihminen muuttuu toimijasta toimenpiteiden kohteeksi. Se ei tapahdu yhdellä päätöksellä. Se tapahtuu vähitellen: kun mahdollisuudet vähenevät, roolit kapenevat ja merkityksellisyyden kokemus ohenee.

Kirjoitamme, koska uskomme, että demokratia ei ole vain vaaleja ja instituutioita. Demokratia on arjessa toteutuvaa osallisuutta – mahdollisuutta vaikuttaa, tulla kuulluksi ja olla mukana.

Suomi on saavuttanut jotakin suurta: olemme pitkäikäistyvä yhteiskunta. Mutta emme ole vielä rakentaneet maailmaa, jossa pitkä elämä tarkoittaisi automaattisesti pitkää osallisuutta. Liian usein ikääntyminen nähdään kustannuseränä tai riskinä, ei sosiaalisena pääomana ja elämänvoimana.

Tämä teos pyrkii muuttamaan tuota katsetta. Se on kirjoitettu, jotta kenenkään kokemus merkityksellisyydestä ei haperru toimintakyvyn muuttuessa. Haluamme tarjota osallisuuden mielikuvitusta – kykyä nähdä toisin – ja samalla konkreettisia tapoja rakentaa toisin. Miina Sillanpään perintö, käytännöllinen ja inhimillinen oikeudenmukaisuus, ei kuulu vain historiaan. Se on toimintatapa, joka on ajankohtaisempi kuin koskaan.

Tämä julkaisu on siis sekä analyysi että kutsu. Se pyrkii siirtämään keskustelua ongelmista mahdollisuuksiin ja kuljettamaan toimintaa kokeiluista kulttuurimuutokseen.

KENELLE TÄMÄ ON KIRJOITETTU?

Tämä julkaisu on omistettu useille, yhtä aikaa.

Ikääntyville ihmisille, jotka ansaitsevat tulla nähdyiksi omana itsenään – tarinoineen, toiveineen ja mieltymyksineen – eivätkä vain toimintakyvyn mitareiden kautta.

Arjen innovaattoreille ja työyhteisöille, jotka tunnistavat pienten havaintojen voiman ja haluavat muuttaa osallisuuden – myös sen sotkuisen ja keskeneräisen – kestäviksi sosiaalisiksi ratkaisuuksi.

Päätäjille ja kehittäjille, jotka uskaltavat nähdä teknologisten läpimurtojen rinnalla arjen demokratiaan ja ihmisten välisiin suhteisiin liittyvät innovaatiot yhteiskunnan todellisena uudistumiskyvykkyytenä.

Kaikille sukupolville, jotta löytäisimme jälleen tavan istua vierekkäin ja oppia toisiltamme – myös silloin, kun sanat eivät enää kulje samaa polkua.

Kirjoitamme tämän, jotta meillä olisi yhteinen visio yhteiskunnasta, jossa voimme ikääntyä paremmin. Ei vain elinvuosia lisäten, vaan elämänvoimaa, osallisuutta ja luottamusta vahvistaen.

Kuten Miina Sillanpää oivalsi, sydämen halulla tehty työ saa vastakaikua, kun se kohtaa toisen ihmisen.

Tämä on kutsu rohkeuteen.

Rakentaa siltoja sinne, missä niitä eniten tarvitaan.

Ja vahvistaa demokratiaa siellä, missä se elää – arjessa.

– Soile Kuitunen ja Eeva Roilas

1

MIINA SILLANPÄÄN JALANJÄLJISSÄ

Ilman Miina Sillanpäättä emme olisi tässä. Miina Sillanpää (4.6.1866–3.4.1952) nousi palvelijattaresta yhdeksi Suomen historian merkittävimmistä yhteiskunnallisista vaikuttajista. Hän oli yksi ensimmäisistä parlamenttiin valituista naisista ja myöhemmin myös Suomen ensimmäinen naisministeri.

Miina Sillanpään elämäntyö ei kiteytynyt asemiin tai tittleihin, vaan ta-paan tehdä yhteiskunnallista muutosta. Hän toimi kuunnellen, ihmisiä yh-teen kooten ja niiden ääntä puolustaen, jotka usein jäivät päätöksenteon ulkopuolelle.

Sillanpää uskoi syvästi, että demokratia ei ole vain vaaleja ja rakenteita, vaan arjessa toteutuvaa osallisuutta – mahdollisuutta tulla kuulluksi ja vai-kuttaa omaan elämäänsä. Näiden arvojen varaan rakentuu myös tämä jul-kaisu. Miina Sillanpään tarina on samalla tarina suomalaisen demokratian ja osallisuuden kehityksestä.

Miina Sillanpää arjen innovaattorina

Miina Sillanpää ei tyytynyt seuraamaan asioita sivusta tai johtamaan ylhääl-tä päin, vaan toimi ihmisten keskellä, arjen ytimessä. Hän rakensi siltoja kansalaisten, yhteisöjen ja päätöksenteon välille, sillä hän uskoi sosiaalisen muutoksen syntyvän ihmisten yhteisestä toiminnasta. Tämä toimijuuden vahvistamiseen, yhteisöllisyyteen ja inhimilliseen oikeudenmukaisuuteen perustuva ajattelu muodostaa yhä tänä päivänä Miina Sillanpään Säätiön työn kivijalan.

Kaikki tässä julkaisussa esiteltävät sosiaalisten ratkaisujen kehittämisen keinot ja toimintatavat juontavat juurensa Miina Sillanpään työhön. Vaikka sosiaalinen innovointi elää ajassa ja sen keinot uudistuvat, perimmäi-nen tarkoitus säilyy. Se tarkoitus on ihmisten hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen.

Sillanpää oli edelläkävijä, joka ymmärsi jo 1900-luvun alkuvuosikymmeni-nä, että kehittämisen on oltava osa ihmisten arkista elämää. Hän kutsui ih-miset mukaan ideoimaan, kehittämään ja kokeilemaan ratkaisuja – ja toimi käyttäjälähtöisen innovaatioajattelun pioneerina.

Sillanpää loi ”Living Lab” -toimintamallin jo kauan ennen kuin termiä tun-nettiin. Hän käytti kehittämisalustana erityisesti Siuntion Lepopirttiä, jossa hän toteutti moninaisia kokeiluja ja juurrutti niiden tulokset osaksi arkea. Alusta-ajattelu nousi innovaatiotoiminnan valtavirtaan vasta vuosikymme-niä myöhemmin.

Rohkeaa työtä – jotta me kaikki voimme ikääntyä paremmin

Miina Sillanpään Säätiö perustettiin vuonna 1965 jatkamaan Miinan elä-mäntyötä: vahvistamaan ihmisten osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja arjen

turvallisuutta. Säätiön painopisteeksi on valikoitunut ikääntyvä ja pitkäikäistynyt väestö – ratkaisu, joka nousee Miinan omasta perinnöstä.

Sillanpää korosti, että osallisuus on välttämätöntä yhteiskuntajärjestykselle ja demokratian toiminnalle. Hänen aikanaan epätasa-arvo oli räikeää, ja hän tunnisti siinä radikalisoitumisen siemenen: kun ihmiset kokevat jäävänsä demokratian ulkopuolelle, he etsivät vaihtoehtoisia, joskus jopa epädemokraattisia, keinoja vaikuttaa.

Sillanpään työ alkoi palvelijattarien aseman parantamisesta, mutta hän kulki heidän rinnallaan läpi elämänkaaren. Kun palvelijattaret ikääntyivät, hän rakennutti heille vanhainkodin Helsingin Ullanlinnaan. Kyse ei ollut pelkästä asumisratkaisusta, vaan kokonaisvaltaisesta visiosta siitä, mitä arvokas ikääntyminen ja aito yhteisöön kuuluminen merkitsevät.

Säätiöyhteisö – rohkeutta ja yhteisöllisyyttä

Miina Sillanpään Säätiö on rakentunut alusta alkaen yhteisölliseksi kokonaisuudeksi. Nykyisin Säätiöyhteisöön kuuluvat ikääntyneiden palveluasumista tuottava Wilhelmiina Palvelut Oy sekä kiinteistöyhtiöitä. Koko konsernia ohjaa yhteinen arvopohja ja selkeä suunta: kehitämme rohkeasti ratkaisuja, jotka tukevat hyvää ikääntymistä ja vahvistavat ihmisen toimijuutta elämän eri vaiheissa.

Säätiöyhteisön missio ja visio tiivistyvät lupaukseen: ”Rohkeaa työtä, jotta me kaikki voimme ikääntyä paremmin.” Tämän periaatteen varassa Miina Sillanpään perintö elää ajassa. Meille yhdenvertaisuus, osallisuus ja mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään eivät ole sidottuja toimintakykyyn, ikään tai elämäntilanteeseen.

Keskitymme työssämme erityisesti niihin ikääntyviin, joiden toimintakyky ja osallisuus ovat koetuksella. Toimintaamme ohjaavat konkreettiset ratkaisut ja yhteiskehittäminen – kuten ne ohjasivat aikoinaan Miina Sillanpäättä.

Tavoittelemme sosiaalisia innovaatioita, jotka kohentavat ihmisten hyvinvointia ja vahvistavat osallisuutta. Emme tyydy hetkellisiin parannuksiin, vaan haemme kestäviä muutoksia: kokeilemme, juurrutamme ja skaalaamme. Vaalimme uudistusmielisiä kulttuuria ja toimimme rohkeasti.

2

OSALLISUUDEN HÄIRIÖ JA SOSIAALISET INNOVAATIOT

Pitkäikäistynyt Suomi on paljon muutakin kuin ikääntyvä yhteiskunta

Ikääntyminen on pitkän elämän seurausta. Tätä olemme kaikkialla maailmassa tavoitelleet. Vaikka kyse on kiistatta yhdestä ihmiskunnan suurimmista saavutuksista, suhtautumisemme pitkäikäistymiseen on ristiriitaista, toteaa Anu Siren (2024) teoksessa *Hyviä uutisia Suomesta*.

Vanheneva yhteiskunta näyttäyty monille uhkana. Julkisuudessa korostuvat hoivatarpeen kasvu, kustannusten nousu, alenevat tuottavuuskäyrät ja pysähtyneisyyden pelko. Päivä toisensa jälkeen maalataan kuvaa hyvinvointiyhteiskunnan väistämättömästä rapautumisesta ja hoivavastuun siirtymisestä omaisten harteille.

Ikääntyvä yhteiskunta on tosiasia. Suomi ikääntyy nopeasti. Suomessa on Japanin ja Italian jälkeen maailman vanhin väestö, ja Pohjoismaista väestömme kasvaa hitaimmin. Elinajan piteneminen ja pitkäikäistyminen eivät kuitenkaan tarkoita ainoastaan sitä, että keskuudessamme on entistä enemmän ja entistä vanhempia ihmisiä. Pitkäikäistyminen tarkoittaa myös sitä, että yksittäinen elämä on pitkä.

Anu Siren (2025, 206–207) kirjoittaa:

“Yhä useammalla yksilöllä on mahdollisuus elää elämänsä uudenlaisen elämänkulun horisontin mukaan. Ihmisen lajityypillisen maksimaalisen elämänsäajan pituus (noin 122 vuotta) ei ole vuosien saatossa muuttunut. Muutos kohdentuu siihen, kuinka suuren osan tuosta potentiaalista pääsemme käyttämään. Keskimääräisen elinajan pitenemisen taakse kätkeytyy siis se, että yhä useammalla suomalaisella on tilaisuus käyttää pitenevä osuus elinajan potentiaalistaan.”

Tutkimusten mukaan pitkäikäistyminen ei niinkään venytä vanhuutta. Hyvien, toimintakykyisten vuosien määrä on kasvanut, kun taas raihnaiten vuosien määrä on pysynyt pitkälti ennallaan. Ihmisillä on käytettävissä enemmän aikaa toteuttaa itseään.

Elinikä pitenee ennen kaikkea elämänsäajan keskeltä. Tarjolla on lisää elinvoimaisia vuosia, uusia mahdollisuuksia toteuttaa itseään – ja olla osallinen. On tärkeää ymmärtää, mitä tämä elämänsäajan piteneminen merkitsee. Ikääntyvän ja pitkäikäistyneen yhteiskunnan potentiaalit eroavat joissakin suhteissa ja toisaalta limittyvät. Selvää kuitenkin on, että pitkäikäistymiseen liittyy runsaasti uusia näkymiä. Ei ole perusteltua tyypistää sitä pelkästään ongelmien kehykseen.

Elämän- ja elinvoiman näkymiä

Pitkäikäistyvässä yhteiskunnassa katse on käännettävä myös mahdollisuuksiin – ihmisten, palvelujen, yritysten, kansalaisjärjestöjen ja koko yhteiskunnan näkökulmasta.

Sama suunnanmuutos näkyy tulevaisuustyössä. Sitran *Megatrendit 2026* -selvityksessä kuvataan siirtymää kohti pitkäikäisten yhteiskuntaa. Keskeistä ei ole vain väestön ikääntyminen lukuna, vaan se, että ihmiset elävät yhä pidempään terveinä ja toimintakykyisinä sekä toimivat monenlaisissa rooleissa elämän eri vaiheissa. Pitkät elämänsäajat haastavat uudistamaan tapoja, joilla opimme, osallistumme ja vaikutamme.

Tarvitaan laajempaa yhteiskunnallista keskustelua siitä, miten pitkäikäistyminen huomioidaan myönteisesti taloudessa, demokratiassa ja yhteiskunnassa. Kyse ei ole ainoastaan hoivan järjestämisestä, vaan ajattelutavan muutoksesta: näemmekö ihmiset kustannuksina vai toimijoina, joilla on kokemusta, osaamista, aikaa ja halua osallistua? Iän myötä potentiaali ei katoa – se muuttaa muotoaan.

Keskustelua pitkäikäistymisen mahdollisuuksista kehystävät erityisesti käsitteet *Silver Economy* ja *Longevity Economy*. Silver Economy viittaa sekä ikääntyneiden tarpeisiin suunnattuihin tuotteisiin ja palveluihin että heidän aktiiviseen rooliinsa työelämässä ja yhteiskunnassa. Painotus ei ole pelkästään palvelujen kysynnässä, vaan osallisuudessa: vapaa-ajassa, vapaaehtoistoiminnassa, kulttuurissa, asumisessa, liikkumisessa, sivistyksessä ja demokratiassa.

Longevity Economy puolestaan tarkastelee pitkää elämää taloudellisena ja yhteiskunnallisena voimavarana – osaamisena, kokemuksena, kyvykkyyksinä ja osallistumisena. Se huomioi koko elämänsäajan: opiskelu, työ, osaamisen päivittäminen ja yhteiskuntaan osallistuminen voivat sijoittua useisiin elämänsäajan vaiheisiin. Perinteiset rajat työiän ja eläkkeen välillä liudentuvat, ja työelämäosallisuus on monelle todellinen vaihtoehto.

Yhdysvalloissa 41 prosenttia arvioi työskentelevänsä yli 65-vuotiaana, kun kolme vuosikymmentä sitten näin ajatteli vain 12 prosenttia. Maailmanlaajuisesti noin neljännes yli 55-vuotiaista haluaisi työskennellä, mutta ei usko löytävänsä siihen mahdollisuuksia. Pitkäikäistyminen haastaa

näkemyksemme myöhäisestä aikuisiästä ja elämäntien rakenteista, kuten professori Anu Siren (2025) on todennut.

Pitkäikäistyvässä yhteiskunnassa myös sukupolvien suhteet saavat uuden merkityksen. Sukupolvien välinen vuorovaikutus voi olla merkittävä uudistumisen ja elinvoiman lähde. Kun eri-ikäiset ihmiset kohtaavat, jakavat kokemuksiaan ja toimivat yhdessä, syntyy uusia näkökulmia ja ratkaisuja yhteisiin haasteisiin. Tämä edellyttää kuitenkin, että yhteiskunnan rakenteet uudistuvat kehityksen mukana – myös osallisuuden ja demokratian tasolla. Miina Sillanpään Säätiössä näemme, että juuri näiden rakenteiden uudistaminen on keskeinen osa hyvän ikääntymisen tulevaisuutta.

3

OSALLISUUDEN HÄIRIÖ

Ikääntyvän ihmisen osallisuutta kaventaa harvoin yksin muistin tai toimintakyvyn heikkeneminen. Todellinen haaste piilee yhteisöissä ja rakenteissa, jotka sulkevat ovia silloin, kun ihminen ei enää täytä “täydellisen toimintakyvyn” vaatimuksia.

Osallisuuden häiriö syntyy usein hiljaa. Se näkyy siinä, ettei enää kysytä mielipidettä. Kutsu jää tulematta. Asioita aletaan tehdä ihmisen puolesta, ei hänen kanssaan. Vähitellen rooli muuttuu toimijasta kohteeksi.

Kyse ei ole vain yksilön kokemuksesta, vaan demokratiasta. Kun ihmisiä siirryt yhteiskunnan reunalle ilman, että kukaan on niin päättänyt, myös heidän äänensä, kokemuksensa ja näkökulmansa katoavat yhteisestä keskustelusta. Demokratia kapenee, kun osallisuus kapenee.

Olemme rakentaneet yhteiskunnan, jossa ihmiset elävät yhä pidempään, mutta emme vielä sellaista yhteiskuntaa, jossa pitkä elämä tarkoittaisi automaattisesti pitkää osallisuutta. Elinvuodet ovat lisääntyneet, mutta kokemus kuulumisesta, merkityksellisyydestä ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ei ole kasvanut samassa tahdissa.

Osallisuuden häiriö on laaja-alainen ilmiö. Kun kokemus merkityksellisyydestä hapertuu, se heijastuu toimintakykyyn, koettuun hyvinvointiin ja terveyteen. Yhteiskunnassa ja keskustelukulttuurissamme pitkäikäisyyden arvostus ei aina näy. Kielteiset asenteet ikääntymistä kohtaan lisäävät yksinäisyyttä ja osattomuuden kokemusta – ja tekevät ihmisestä näkymättömän silloinkin, kun hän on fyysisesti läsnä.

Jos osallisuuden ehtona on täydellinen muistaminen, täydellinen rationaalisuus ja täydellinen tehokkuus, menetämme jotakin syvällistä ja perustavanlaatuaista – inhimillisyytemme ytimen.

Osallisuuden häiriö näkyy usein pienissä, arkisissa tilanteissa, joita emme edes tule ajatelleeksi rajaavina. Pidämme kiinni tavoista ja normeista kuin ne olisivat luonnonlakeja. Määrittelemme, mitkä vaatteet ovat “päivävaatteita” ja mitkä “yövaatteita”, mihin aikaan kuuluu syödä puuroa ja milloin makaronilaatikkoo, mistä aiheista voi keskustella ja millä tavalla.

Kun ihmisen ajattelu muuttuu, muistisairaus etenee tai todellisuuskäsitys rakentuu toisin, emme aina sopeudu muutokseen. Emme pysähdy kysymään, onko tärkeämpää olla oikeassa vai olla yhteydessä. Onko merkityksellisempää, että keskustelu pysyy faktoissa vai että ihminen saa tulla kuulluksi omassa maailmassaan?

Osallisuuden häiriö syntyy, kun erilaisuudesta tulee virhe. Kun poikkeama totutusta nähdään ongelmana eikä ihmisen tapana olla olemassa. Se näkyy myös siinä, kun läheinen jättää käymättä, koska “ei hän kuitenkaan muista” tai “puhe ei ole järkevää”. Silloin unohtuu, että osallisuus ei ole muistamista, vaan kokemusta kuulluksi tulemisesta juuri siinä hetkessä.

Tämä ei kuitenkaan tee kenestäkään huonoa läheistä. Tilanteet voivat olla raskaita, hämmentäviä ja usein surun sävyttämiä. On inhimillistä yrittää pitää kiinni siitä ihmisestä, joka joskus oli. Silti osallisuus syntyy usein vasta silloin, kun uskallamme kohdata ihmisen sellaisena kuin hän on nyt – ilman tarvetta palauttaa häntä entiseen rooliin, muotoon tai aikaan.

Ehkä osallisuus on joskus tätä: istumista vierekkäin, vaikka sanat eivät enää kulkisi samaa polkua. Yhdessä olemista, vaikka todellisuudet eivät kohtaisi. Hetken jakamista ilman, että sen täytyy olla “oikeanlainen”.

Osallisuus ei katoa, kun ihminen muuttuu. Se katoaa, kun emme enää tunnista hänen tapaansa olla osallinen.

Sukupolvibarometri 2025

- Vain noin kolmannes yli 75-vuotiaista pitää ikäryhmänsä edustusta yhteiskunnassa riittävänä.
- Alle 20 prosenttia yli 75-vuotiaista kokee, että heidän ikäluokkansa on riittävästi mukana julkisessa keskustelussa.
- Työelämän kehittämisessä edustus on vielä heikompi: vain 10 prosenttia näkee yli 75-vuotiaiden olevan mukana työelämän kehittämisessä.

län ja osallisuuden suhdetta leimaa ristiriita. Samalla kun yhteiskunnan rakenteet sulkevat helposti ovia ikääntyviltä, ajattelemme yksilötasolla, että ikä määrittää ihmistä varsin vähän. Vain 11 prosenttia suomalaisista pitää ikää itseään erittäin merkittävästi määrittävänä tekijänä.

Pitkäikäistyvässä Suomessa on myös vahva kaipuu sukupolvien väliseen vuorovaikutukseen. 90 prosenttia suomalaisista toivoo lisää yhteyttä sukupolvien välille, ja kannatus on vahvaa kaikissa ikäryhmissä. Yhteiskuntamme ikäsiiloutuneet rakenteet jättävät kuitenkin hyödyntämättä merkittävän potentiaalini – mahdollisuuden rikastaa kaikenikäisten elämää. Kun osallisuuden häiriö on yhteiskunnallinen ilmiö, myös sen korjaaminen edellyttää uusia tapoja toimia yhdessä.

Sosiaaliset ratkaisut syntyvät siellä, missä ihmiset kohtaavat

Osallisuuden häiriö ei korjaannu pelkillä päätöksillä tai uusilla järjestelmillä. Se korjaantuu, kun ihmiset kohtaavat, kokeilevat ja rakentavat arkea yhdessä uudella tavalla. Sosiaaliset ratkaisut syntyvät siksi eri tavoin kuin monet teknologiset innovaatiot: ne eivät useinkaan synny laboratorioissa tai strategiapapereissa, vaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa.

Moni merkittävä oivallus on saanut alkunsa yllättävästä havainnosta. Tieteessä tätä on kutsuttu serendipityksi – kyvyksi tunnistaa merkitys josakin, mitä ei alun perin osattu etsiä. Näin syntyi esimerkiksi penisilliini, joka mullisti lääketieteen ja kasvatti elinajanodotetta. Samaa ilmiötä tapahtuu sosiaalisissa ratkaisuissa: kun eri-ikäiset ihmiset, ammattilaiset ja arjen kokijat kohtaavat, syntyy oivalluksia, joita kukaan ei olisi yksin voinut suunnitella.

Sattuma ei kuitenkaan yksin riitä. Uusi syntyy, kun mieli on valmistautunut ja rohkea. Innovointi edellyttää pohjatyötä, osaamista ja tarkkaa havainnointia, mutta myös valmiutta kokeilla, erehtyä ja oppia. Kuten Louis Pasteur totesi, sattuma suosii valmistautunutta mieltä. Jokainen kokeilu, myös epäonnistunut, tuottaa tietoa. Innovointi on prosessi, ei yksittäinen oivallus.

Sosiaaliset ratkaisut tarvitsevat tilaa. Se ei kuitenkaan aina tarkoita raskaita rakenteita. Ihmiset ovat aina kehittäneet arjen ratkaisuja metsästyksseuroissa, taloyhtiöissä ja naapurustoissa. Liian tiukka ohjaus voi jopa estää uuden syntymistä. Innovaatioiden maailma ei ole vain suunnittelua ja tavoitteita, vaan myös avoimuutta, leikkimielisyyttä ja kokeilemistä.

Juuri tällaista ajattelua tarvitaan osallisuuden häiriön korjaamiseen. Pitkäikäistyvä yhteiskunta kaipaa tulevaisuudenuskoa ja yhteisiä visioita, joiden rakentamiseen tarvitaan eri sukupolvia. Sosiaaliset ratkaisut luovat paikkoja, joissa ihmiset eivät ole kohteita, vaan tekijöitä. Ne vahvistavat toimijuutta, yhteyttä ja kokemusta siitä, että oma ääni merkitsee.

Sosiaalisten ratkaisujen vahvuus on niiden kyvyssä yhdistää ennakkolullottomasti vanhaa ja uutta, kokeiltua ja odottamatonta. Uudistuminen alkaa usein pienistä, arkeen kiinnittyvistä teoista ja kohtaamisista, joista voi kasvaa muutoksia, jotka vahvistavat osallisuutta ja demokratiaa.

Sosiaalisten ratkaisujen merkitys ei kuitenkaan näy täysipainoisesti yhteiskunnan rakenteissa. Kansallinen innovaatiokeskustelu painottuu vahvasti teknologisiin läpimurtoihin, kun taas ihmisten väliin suhteisiin, osallisuuden ja arjen toimijuuteen liittyvät ratkaisut jäävät usein vähemmälle huomiolle. Juuri näillä ratkaisuilla on kuitenkin keskeinen merkitys sille, miten pitkäikäistyvä yhteiskunta säilyy elinvoimaisena ja demokraattisena.

Suomi tunnetaan maailmalla sosiaalisten innovaatioiden edelläkävijänä. Jos haluamme olla sitä myös tulevaisuudessa, tarvitaan tietoista suunnanmuutosta. Sosiaaliset ratkaisut ovat usein hiljaisia: niiden tavoitteena eivät ole otsikot, vaan elämänlaatu, toimijuus ja kokemus siitä, että oma ääni merkitsee.

Säätiömme reseptit osallisuuden häiriön korjaamiseen

Miina Sillanpään Säätiön toimintafilosofia nojaa tutkittuun tietoon, kokemusperäiseen ymmärrykseen ja käytännön kokeilemiseen. Tämä yhdistelmä on keskeinen, kun tavoitteena on vahvistaa ihmisten osallisuutta ja toimijuutta arjessa. Sosiaalisten ratkaisujen kehittäminen ei tapahdu irrallaan elämästä, vaan ihmisten todellisissa tilanteissa ja heidän välisessään vuorovaikutuksessa.

Tutkimus tarkastelee usein jo tapahtunutta. Sosiaalinen kehittäminen puolestaan toimii samanaikaisesti nykyhetkessä. Ratkaisuja ei rakenneta valmiiksi suljetuissa ympäristöissä, vaan ne muotoutuvat arjen tilanteissa, suhteissa ja kohtaamisissa. Teknologia voi olla osa tätä työtä, mutta se ei ole päämäärä. Päämäärä on ihmisten mahdollisuus olla toimijoita, ei vain toiminnan kohteita.

Sosiaalisten ratkaisujen kehittämistä on vaikea puristaa valmiisiin teoria-kuvioihin tai prosessikaavioihin. Kyse on yhteisöllisestä prosessista, joka rakentuu monenlaisten voimavarojen varaan. Sattumalla, rohkeudella, valppaalla havainnoinnilla ja ammattitaidolla on kaikilla paikkansa. Muutosta eivät synnytä yksittäiset sankarikehittäjät, vaan yhteisöt, verkostot ja yhteenliittymät, joissa syntyy luottamusta ja joiden kautta uudet toimintatavat pääsevät kokeiluun.

Miina Sillanpään Säätiössä tätä ajattelua on toteutettu vuosien ajan satojen kokeilujen kautta. Yhteinen nimittäjä niissä on ollut pyrkimys korjata osallisuuden häiriötä: vahvistaa ihmisten mahdollisuutta osallistua, vaikuttaa ja olla merkityksellinen osa yhteisöään.

Seuraavassa avaamme periaatteita ja toimintatapoja, joiden varaan osallisuutta vahvistava kehittäminen käytännössä rakentuu.

Ankkurit

Sosiaalisten ratkaisujen kehittäminen ei voi nojata pelkkään hyvään tahtoon tai yksittäisiin ideoihin. Jotta osallisuutta vahvistava työ muuttaisi arkea ja rakenteita, se tarvitsee yhteisiä periaatteita, osaamista ja tapoja arvioida, olemmeko etenemässä kohti toivottua muutosta.

Miina Sillanpään Säätiössä tätä kehittämiskyvykkyyttä on rakennettu tietoisesti. Yksi keskeinen väline on ollut Säätiöyhteisön Innovaatio-ohjelma (2024–2025), jossa sosiaalisten ratkaisujen kehittämistä on harjoiteltu käytännössä. Tavoitteena ei ollut ainoastaan tuottaa uusia ideoita, vaan luoda pysyvä kehittämiskulttuuri – toimintatapoja, joissa asiakas- ja henkilökokemus, osallisuus ja tuottavuus vahvistuvat samanaikaisesti.

Ohjelmassa hyödynnettiin palvelumuotoilua ajattelutapana ja arjen työkaluna. Samalla kehitettiin sekä olemassa olevia palveluja että kokonaan uusia ratkaisuja. Miina Sillanpään hengessä työssä korostuivat rohkeus, yhteiskehittäminen, kokeileminen ja osaamisen jakaminen.

Kehittämistyötä ei kuitenkaan jätetty innostuksen varaan. Ohjelma ankkuroitiin tutkittuihin viitekehyksiin ja käytännönläheiseen kehittämisosaamiseen, muun muassa tuotekehitystyön erikoisammattitutkinnon sisältöihin. Teoria ei ollut päämäärä, vaan kompassi: keino varmistaa, että kehittäminen pysyy kiinni ihmisten arjessa ja että muutos näkyy osallisuuden vahvistumisena.

Näitä kehittämistä suuntaavia ankkureita voidaan hyödyntää laajemminkin osallisuutta ja demokratiaa vahvistavassa työssä. Ne muistuttavat, että kehittäminen on yhteistä, näkyvää ja arkeen kiinnittyvää – ei irrallista projektityötä.

Keskeiset ankkurimme ovat:

- design thinking
- voimavarakeskeinen kehittäjän ote
- nudging eli tuuppaus
- yhteisöllisyys ja oppiminen
- näkyväksi tekeminen
- mittaaminen

Seuraavissa alaluvuissa avaamme, mitä nämä periaatteet tarkoittavat käytännössä ja miten ne tukevat osallisuuden häiriön korjaamista.

Design Thinking

Hyödynnämme palvelumuotoilua ajattelutapana, jonka avulla ongelmat rajataan, ihmisten kokemukset tuodaan kehittämisen ytimeen ja ratkaisuja testataan käytännössä. Meille tämä kiteytyy viiteen toisiaan tukevaan periaatteeseen:

Ongelman tunnistaminen ja määrittely

Kehittäminen lähtee todellisesta inhimillisestä tai yhteiskunnallisesta haasteesta – työssämme ikääntyvien ihmisten osattomuudesta. Koska ilmiöt ovat monimutkaisia, ongelmaa on rajattava. Kaikkea ei voi ratkaista kerralla. Tavoitteena on tunnistaa kohta, jossa muutos on mahdollinen.

Empatia ja toimijuus

Ihmisiä ei tarkastella kohteina vaan toimijoina. Kuunteleminen on jatkuvaa, ei yksittäinen vaihe. Ikääntyvät ihmiset ja työntekijät osallistuvat kehittämiseen sen kaikissa vaiheissa.

Rajatut kokeilut

Ratkaisuja ei suunnitella valmiiksi paperilla, vaan niitä testataan arjessa pienin, hallittavin askelin. Kokeiluissa keskitytään olennaiseen ja hyväksytään keskeneräisyys.

Yksinkertainen vaikuttavuuden arviointi

Mittaaminen kulkee mukana alusta lähtien. Arvioimme hyötyjä asiakkaille, työntekijöille, tuottavuudelle ja yhteiskunnalle. Mittareiden on oltava riittävän selkeitä, jotta ne tukevat tekemistä eivätkä estä sitä.

Jatkokehittely ja oppiminen

Jokainen kokeilu tuottaa tietoa. Ratkaisuja jalostetaan havaintojen pohjalta – tai suunnataan uudelleen, jos vaikutukset eivät ole riittäviä.

Voimavarakeskeinen kehittäjän ote

Sosiaalisessa innovoinnissa katse suunnataan puutteiden sijaan mahdollisuuksiin. Lähtökohdiana on ajatus, että jokaisessa tilanteessa on olemassa voimavaroja, joita voidaan tunnistaa, vahvistaa ja yhdistellä uudella tavalla. Kehittäjän peruskysymys ei ole ensisijaisesti miksi ei, vaan miten voisi.

Voimavarakeskeinen ote kohdistuu ihmisiin, yhteisöihin ja toimintaympäristöihin. Huomio siirtyy siitä, mitä puuttuu, siihen, mitä jo on. Kehittämistyössä autetaan ihmisiä tunnistamaan omat kykynsä, kokemuksensa ja osaamisensa – ja näkemään ne uudessa valossa. Samalla vahvistetaan toimijuutta: ihmisiä ei tarkastella toimenpiteiden kohteina, vaan aktiivisina toimijoina.

Keskeistä on valpas havainnointi. Serendipity tarkoittaa kykyä tunnistaa merkityksellisiä mahdollisuuksia arjen tilanteissa. Se yhdistyy ammattitaitoon, kokemukseen ja rohkeuteen tarkastella asioita uudesta näkökulmasta.

Voimavarakeskeisessä kehittämisessä olemassa olevaa ja uutta yhdistellään joustavasti.

Ratkaisu voi syntyä esimerkiksi:

- yhdistämällä kaksi mallia toisiinsa
- soveltamalla tuttua toimintatapaa uuteen tarkoitukseen
- lisäämällä tai poistamalla yksittäisen elementin
- ottamalla asiakkaat tai käyttäjät mukaan asiantuntijoiksi
- yhdistelemällä edellä mainittuja elementtejä

Taustalla on ajatus, että osaaminen ja kyvykkyys kasvavat niitä jaettaessa. Voimavarakeskeisessä otteessa ei ensisijaisesti luokitella tai arvioida, vaan vahvistetaan, yhdistellään ja mahdollistetaan.

Kehittämisessä luotetaan kokeiluihin. Epäonnistuminen ei ole poikkeus, vaan osa oppimista. Suurin riski ei ole tekeminen, vaan kokeilematta jättäminen.

Nudging eli tuuppaus

Toimintaympäristömme on täynnä ärsykeitä ja valintatilanteita. Tuuppausajattelun mukaan ympäristön pienillä muutoksilla voidaan vaikuttaa merkittävästi ihmisten päätöksiin – ilman, että valinnanvapautta rajoitetaan tai taloudellisia kannustimia muutetaan. Kun toivotusta vaihtoehdosta tehdään helpoin tai houkuttelevin, ihmiset suuntautuvat luontevasti kohti parempia ja kestävämpiä valintoja. Esimerkiksi kahvilassa terveellisimmät vaihtoehdot sijoitetaan näkyvimmälle paikalle – ja valinnat muuttuvat.

Tuuppaus sopii sosiaalisten ratkaisujen kehittämiseen, koska se kohdistaa huomion arjen konkreettisiin tilanteisiin. Sen sijaan että pyrittäisiin muuttamaan ihmisiä, tarkastellaan ympäristöä: missä pieni muutos voisi helpottaa toivottua toimintaa tai madaltaa osallistumisen kynnyksiä?

Tuuppaus:

- ei perustu sääntöihin, kieltoihin tai taloudellisiin kannustimiin – ketään ei pakoteta

- huomioi päätöksenteon inhimilliset piirteet: rutiinit, tunteet ja tottumukset
- tekee hyvistä valinnoista helpompia ja toivottavista toimintatavoista luontevia

Yhteisöllisyys ja oppiminen

Sosiaaliset ratkaisut syntyvät ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Siksi myös niiden kehittäminen on yhteisöllinen prosessi: opimme yhdessä, jaamme havaintoja ja kokeilemme käytännössä.

Yhteisöllisyys tarkoittaa yhteiskehittämistä, vertaistukea ja toisten kannustamista. Kehittäminen ei perustu yhden toimijan tietoon, vaan yhteisön voimavarojen tunnistamiseen ja hyödyntämiseen. Vertaisuus ei ole lisäelementti, vaan tekemisen tapa: ihmiset eivät ole kehittämisen kohteita, vaan sen osallisia.

Oppiminen tapahtuu arjessa, vuorovaikutuksessa ja tekemisen kautta. Tietoa ei siirretä ylhäältä alas, vaan se rakentuu yhteisessä toiminnassa. Kokemus, hiljainen tieto ja intuitio ovat osa tätä oppimisprosessia.

Yhteinen visio antaa suunnan kehittämiselle. Organisaation arvopohja ja tavoitetila toimivat tarkistuspisteinä: edistääkö ratkaisu osallisuutta, vahvistaako se ihmisten toimijuutta ja rakentaaanko sen avulla yhteiskuntaa, jossa voimme ikääntyä paremmin? Strategia ohjaa paitsi valintoja myös poisvalitsemista – kaikkea ei tehdä, eikä kaikkea pidä tehdä.

Kun sosiaalisia ratkaisuja otetaan käyttöön, myös ihmisten väliset suhteet ja verkostot muuttuvat. Uudet yhteistyön muodot vahvistavat yksilöiden ja yhteisöjen toimintakykyä. Tässä piilee sosiaalisten innovaatioiden voima: ne lisäävät elinvoimaa rakentamalla yhteyttä ihmisten välille.

Näkyväksi tekeminen

Teknologisia innovaatioita on usein helppo havainnollistaa: niistä voidaan piirtää kuvia, malleja ja kaavioita. Sosiaaliset ratkaisut ovat toisenlaisia.

Ne näkyvät ihmisten välisissä suhteissa, uusissa toimintatavoissa ja arjen muutoksissa – siellä, missä ihmiset elävät.

Siksi näkyväksi tekeminen on olennainen osa sosiaalista innovointia. Se tarkoittaa muutoksen sanoittamista ja konkretisoimista: tarinoita, kehityspolkuja ja kuvauksia siitä, miltä tilanne näytti ennen ja jälkeen ratkaisun. Näin kokemukset muuttuvat jaettavaksi tiedoksi, joka tukee oppimista ja ratkaisujen leviämistä.

Mittaaminen

Sosiaalisten ratkaisujen arvo näkyy usein viiveellä ja epäsuorasti. Se ilmenee yhteisöjen vahvistumisena, luottamuksen kasvuna, osallisuuden lisääntymisenä ja ihmisten hyvinvoinnin paranemisena – ja tätä kautta myös taloudellisina vaikutuksina.

Talous ei ole ainoa mittari, mutta sitä ei voi sivuuttaa. Monet sosiaaliset innovaatiot ovat syntyneet tarpeesta löytää kestäviä ratkaisuja hyvinvoinnin tukemiseen niukoissa olosuhteissa.

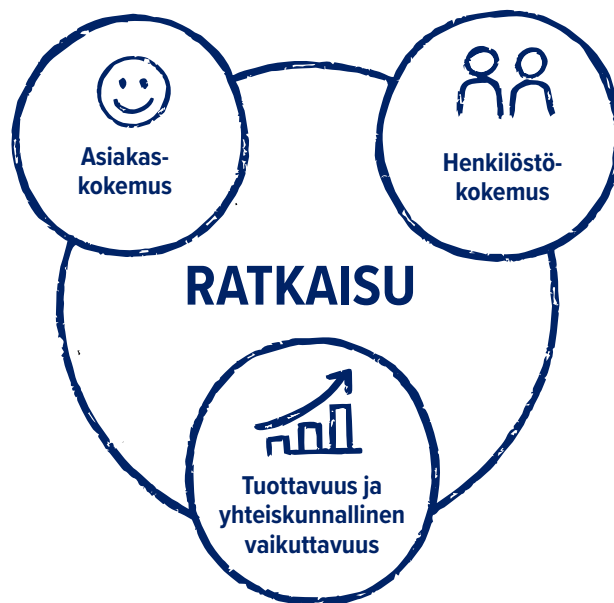
Jotta mitaaminen tukee kehittämistä eikä estä sitä, mittareiden tulee olla selkeitä ja käytännöllisiä. Tässäkin pätee periaate: käytäntöön viety on parempi kuin täydellinen.

Arvioinnissa yhdistetään määrällisiä ja laadullisia näkökulmia. Keskeisiä ovat ihmisten omat kokemukset osallisuudesta ja hyvinvoinnista, joita voidaan tarkastella esimerkiksi kyselyjen, tarinoiden ja haastattelujen kautta. Taloudellisten vaikutusten arvioinnissa voidaan hyödyntää esimerkiksi SROI-menetelmää (Social Return on Investment).

Mittaaminen kulkee mukana koko kehityskaaren ajan. Arviointi-kehikkona voidaan käyttää tasapainotettua mittaristoa, jossa tarkastellaan:

- asiakaskokemusta
- henkilöstökokemusta
- tuottavuutta
- yhteiskunnallisia hyötyjä

Mittaristo toimii jo suunnitteluvaiheessa: tuottaako ratkaisu tasapainoisesti hyötyä eri näkökulmista? Pilotoinnit tuottavat tietoa jatkokehittämisen tueksi – ja joskus myös oivalluksen siitä, ettei ratkaisua kannata viedä eteenpäin sellaisenaan.

Osallisuus yhteiskunnallisen uusiutumisen ytimenä

Elämme ajassa, jota leimaavat syvät yhteiskunnalliset jännitteet ja kiihtyvä murros. Digitalisaatio muokkaa yhteisöllisyyden muotoja ja tarjoaa uusia tapoja olla yhteydessä. Samalla se haastaa perinteiset tapamme kokea osallisuutta.

Maailman polarisoituessa ja luottamusyhteiskunnan rakenteiden natistessa on välttämätöntä pysähtyä kysymään: kuka tulee nähdä ja kuka jää marginaaliin? Demokratian peruspilarit eivät horju vain ulkoisten uhkien alla. Ne horjuvat myös silloin, kun merkityksellisyyden ja vaikuttamisen kokemukset murenevat sisältäpäin.

Tässä yhteiskunnallisen kehityksen taitteessa sosiaaliset innovaatiot nousevat keskeiseksi ratkaisuksi. Ne tarjoavat uusia tapoja järjestäytyä, toimia ja kohdata toisemme. Sosiaaliset innovaatiot syntyvät halusta korjata yhteiskunnan valuvikoja – niitä osallisuuden häiriöitä, joissa yksilön elämäkokemus ja potentiaali hukataan kohtaamattomuuden ja kapeasti tulkittujen roolien vuoksi.

Kyse on pohjimmiltaan psykologisesta omistajuudesta: kollektiivisesta kokemuksesta, jossa yhteiskunnan rakenteet ja tavoitteet tunnustetaan osaksi omaa identiteettiä ja jossa jokainen voi kokea aitoa toimijuutta yhteisen suunnan määrittämisessä.

Sosiaalinen innovaatio toimii tässä keskeisenä mekanismina. Se tarjoaa ihmisille väylän käyttää voimavarojaan, osaamistaan ja aikaansa yhteiseen kehittämiseen. Kun ihminen pääsee osalliseksi ratkaisujen luomisesta, kohde muuttuu "heidän" järjestelmästä "meidän" yhteiskunnaksi.

Tällainen osallistava prosessi ei ainoastaan palauta yksilön toimijuutta. Se luo myös vankan pohjan luottamukselle tilanteissa, joissa vanhat, hierarkkiset mallit eivät enää riitä vastaamaan ihmisten tarpeisiin tulla nähdyksi ja kuulluksi.

Sosiaaliset innovaatiot eivät ainoastaan paranna elämänlaatua. Ne rakentavat pohjaa kestäväälle taloudelle ja laajemmalle hyvinvoinnille. Kestävä menestys ja vakaus syntyvät yhteisöllisestä arvонуonnista, jossa taloudellinen kestävyys ja inhimillinen hyvinvointi eivät ole vastakohtia, vaan toisiaan vahvistavia voimia.

Pitkäikäistyvä Suomi näyttäytyy tässä valossa enemmän mahdollisuutena kuin haasteena – mikäli osaamme nähdä eri sukupolvien välisen solidaarisuuden ja yhteisen inhimillisen pääoman arvon. Kun ihminen nähdään kokonaisuutena – elämänhistoriansa, osaamisensa ja tarpeidensa summana – syntyy yhteiskunta, joka on sekä henkisesti rikkaampi että rakenteellisesti sitkeämpi.

Osallisuus onkin uuden luomisen keskeinen edellytys. Innovaatiot vaativat toteutuakseen moniäänisyyttä ja kaikkien sukupolvien aitoa jäsenyyttä.

Seuraavissa luvuissa tarkastellaan, miten tätä periaatetta voidaan toteuttaa käytännössä. Kun ihmiset kutsutaan mukaan kehittämään ratkaisuja omaan arkeensa, syntyy uusia toimintatapoja, jotka vahvistavat sekä osallisuutta että demokratiaa.

Helsingissä, maaliskuussa 2026

– Iiro Jussila Professori, LUT-yliopisto / Frontline Forum

Lepopirtti – aikansa Living Lab

Miina Sillanpään Säätiötä – ja Miina Sillanpäää itseään – ei voi tarkastella ilman Siuntion Lepopirttiä, aikansa kehittämisalustaa. Tässäkin Sillanpää oli edelläkävijä. Hän rakensi ympäristön, jossa uuden luomiselle tyypilliset periaatteet toteutuivat jo vuosikymmeniä ennen kuin niille annettiin nimiä: rohkeus, ennakkoluulottomuus, käytännön kokeilu ja ihmisten hyvinvoinnin parantaminen. Ennen kaikkea kyse oli osallisuudesta.

Living Lab -käsite vakiintui vasta 1990-luvulla, kun innovaatioita alettiin testata todellisissa käyttöympäristöissä laboratorioden sijaan. Lepopirtissä samaa tehtiin jo 1900-luvun alussa – ei teknologian, vaan ihmisten arjen, hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden alueella. Lepopirtti ei ole vain historiallinen esimerkki, vaan varhainen vastaus kysymykseen, jota tässä julkaisussa kutsumme osallisuuden häiriöksi: miten rakennetaan yhteiskuntaa, jossa ihmiset ovat toimijoita eivätkä toimenpiteiden kohteita?

Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kokeiluympäristö

Siuntion Lepopirtti sai alkunsa vuonna 1921, kun Helsingin Palvelijatyhdistys osti Haneborgin huvilan Siuntiosta. Yhdistystä johti Miina Sillanpää, jonka ajatus oli kirkas: kotiapulaisille ja vähävaraisille naisille vain paras on kyllin hyvää.

Pian huvila sai uuden nimen – Lepopirtti – ja siitä kehittyi rauhan ja elpymisen paikka, jossa tehtiin sellaista, mitä kukaan muu ei ollut tullut ajatelleeksi. Lepopirtin toimintaa kuvattiin näin:

”Se on semmonen laitos, oikeammin automaatti, jonka toisesta päästä mätetään sisään väsyneitä tehtaantytöitä, palvelijattaria, puotipuksuja ym., siellä se sitten aurinkokylpyjen, saunojen, suihkujen, taikinakoneitten, itse järjestämiensä iltaohjelmien, hyvien ruoka- ja kahvipöytien sekä seurustelujen avulla muokataan vähän lihavamaksi ja paljon virkeämmiksi ihmisiksi, ja saatetaan taas mäkeä alas entisiin toimiinsa.”

Lainaus on ajalleen tyypillinen, mutta sen taustalta avautuu hämmästyttävän ajankohtainen ajatus. Lepopirtissä hyvinvointia ei ymmärretty yksittäisinä toimenpiteinä tai hoitoina, vaan kokonaisuutena, jossa keho, mieli,

yhteisö ja arki kietoutuivat yhteen. Luonto, liikkuminen, terveellinen ruoka, vesihoidot, lepo, kulttuuri ja sosiaalinen kanssakäyminen muodostivat toisiaan tukevan kokonaisuuden.

Keskeinen oivallus oli ihmisen oma toimijuus. Lepopirtissä ei ainoastaan “hoidettu” ihmisiä, vaan luotiin ympäristö, jossa he osallistuivat omaan kuntoutumiseensa ja hyvinvointiinsa. Tätä pidetään nykyisen kuntoutus- ja toimintakykyajattelun keskeisenä periaatteena – Lepopirtissä sitä toteutettiin käytännössä jo sata vuotta sitten. Ajattelu haastoi aikansa hoiva- ja hyväntekeväisyysmallit ja teki näkyväksi sen, että hyvinvointi ja osallisuus syntyvät yhdessä tekemisestä, eivät ylhäältä annettuina ratkaisuuina.

Yhteisöllisyys, ilo ja arjen demokratia

Lepopirtti oli syvästi yhteisöllinen tila. Yhdessä tekeminen, iltaohjelmat, kurssit ja talkoot loivat sosiaalista sidettä ja vahvistivat kokemusta kuulumisesta. Ennen kaikkea Lepopirtissä oli iloa. Ilo ei ollut sivutuote, vaan osa hyvinvoinnin ja osallisuuden ydintä. Se vahvisti ihmisten halua osallistua, kohdata toisiaan ja olla mukana yhteisessä elämässä.

Tältä osin Lepopirtti toimi myös demokratia-alustana. Se tarjosi kotiapulaisille ja vähävaraisille naisille tilaisuuden kokoontua, jakaa kokemuksia ja osallistua yhteiseen toimintaan. Yhteisölliset muodot vahvistivat kokemusta omasta arvosta ja oikeudesta kuulua yhteiskuntaan. Osallisuus ei ollut erillinen tavoite, vaan toiminnan perusta.

Näin Lepopirtti vastasi sellaiseen osallisuuden häiriöön, josta ei vielä puhuttu käsittein, mutta joka näkyi ihmisten arjessa ulossulkemisena ja näkyttömyytenä.

Miina Sillanpää oli kokeilija ja yhdistelijä. Hän tunnisti hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, joita pidettiin aikanaan vähäpätöisinä – kuten yrttien merkityksen ruokavaliossa tai luonnon ja liikkumisen vaikutuksen jaksamiseen. Hän yhdisteli näitä elementtejä uusiksi kokonaisuuksiksi ja loi toimintamalleja, jotka ovat sittemmin nousseet valtavirtaan. Nykyiset ikääntyvien elintapaohjelmat nojaavat pitkälti samoihin periaatteisiin: terveelliseen ravitsemukseen, liikkumiseen, aivojen aktivointiin ja osallisuuteen.

Lepopirtti oli myös taloudellisesti kestävä ratkaisu. Se houkutteli taiteilijoita ja muita kävijöitä, mikä toi toimintaan jatkuvuutta ja volyyymia. Taloudellisten, inhimillisten ja yhteiskunnallisten vaikutusten samanaikainen huomioiminen oli Miina Sillanpään tavaramerkki. Tämä osoittaa, että sosiaalinen innovaatio ei ole vaihtoehto taloudelliselle ajattelulle, vaan sen olennainen osa – erityisesti pitkäikäistyvässä yhteiskunnassa, jossa osallisuuden ja hyvinvoinnin kysymykset kietoutuvat yhteen.

Lepopirtistä nykypäivään

Lepopirtti ei ollut vain aikansa ilmiö, vaan esimerkki siitä, miten sosiaalinen innovaatio syntyy: rohkeudesta, käytäntöön viemisestä, ihmisten arjesta ja osallisuudesta. Se osoittaa, että osallisuuden häiriötä voidaan korjata luomalla ympäristöjä, joissa ihmiset eivät ole toimenpiteiden kohteita, vaan aktiivisia toimijoita.

Tätä perintöä jatkaa Miina Sillanpään Säätiöyhteisö tänään. Meille Living Lab ei ole erillinen menetelmä, vaan tapa kehittää ratkaisuja siellä, missä osallisuus joko toteutuu tai jää toteutumatta – arjessa. Kokeilut eivät ole sivupolkuja, vaan keinoja vahvistaa arjen demokratiaa ja rakentaa ratkaisuja, joilla on merkitystä ihmisten elämässä.

Seuraavassa luvussa siirrymme tästä ajattelusta nykypäivän käytäntöihin. Miina Sillanpää Klubi 65+ on esimerkki siitä, miten Lepopirtissä syntynyt perinne elää edelleen: konkreettisine, arkeen kiinnittyvinä ratkaisuuina, joissa hyvinvointi, osallisuus ja yhteisöllisyys rakentuvat yhdessä tekemällä.

Miina Sillanpää Klubi 65+ on alusta demokratialle

Jatkamme Living Lab -perinnettä

Lepopirtti oli aikansa Living Lab – paikka, jossa hyvinvointia ja osallisuutta kehitettiin käytännössä. Miina Sillanpää Klubi 65+ jatkaa tätä perinnettä nykyajassa.

Miina Sillanpää Klubi 65+ on yksi Säätiöyhteisön uusimmista Living Lab -alustoista ja luonteva jatkumo Lepopirtissä syntyneelle ajattelulle. Se on

viiden kohtaamisen mittainen kokonaisuus, jossa yli 65-vuotiaat osallistujat ideoivat, testaavat ja arvioivat talon tiloissa ja palveluissa kehitettäviä kevyitä palveluja ja toimintamalleja.

Klubi perustuu yksinkertaiseen ajatukseen: parhaat ratkaisut eivät synny oletuksista, vaan kokemalla, kokeilemalla ja keskustelemalla yhdessä niiden ihmisten kanssa, joita ratkaisut koskevat.

Klubi nojaa tutkittuun tietoon, mutta ei takerru siihen. Arjen kokemuksille annetaan yhtä suuri painoarvo kuin tutkimukselle. Kehittämistä ohjaavat Säätiöyhteisön innovaatiotyön ankkurit, mutta teoriat eivät määritä ennalta sitä, mitä käytännössä tapahtuu. Tilaa jätetään myös yllättävälle – niille oivalluksille, jotka syntyvät kohtaamisissa.

Klubilla hyvinvointi avautuu arjen kautta. Siellä syödään yhdessä, liikutaan omalla tavalla, koetaan kulttuuria, opitaan uutta ja käytetään tiloja toisin kuin ennen. Kohtaamiset rakentuvat tavallisista asioista, joilla on suuri merkitys: yhdessä olemisesta, tekemisestä ja kuulluksi tulemisesta. Näissä hetkissä osallisuus ei ole iskusana, vaan eletty kokemus.

Kevyt rakenne, vahva vaikutus

Klubi osoittaa, että osallisuuden häiriötä voidaan korjata ilman raskaita rakenteita tai uusia järjestelmiä. Tarvittavat investoinnit ovat pieniä. Riittää, että ihmisille annetaan tila, rooli ja todellinen mahdollisuus vaikuttaa.

Samalla syntyy tietoa, jota organisaatio voi hyödyntää päätöksenteossa ja palvelujen kehittämisessä. Klubi tuottaa sekä kokemuksellista että rakenteellista ymmärrystä: millaiset ratkaisut aidosti tukevat kotona asuvien ikäihmisten arkea?

Klubi on myös esimerkki resurssiviisaudesta. Se perustuu olemassa olevien tilojen hyödyntämiseen uusilla ja yllättävillä tavoilla. Tilat mahdollistavat kokeilun ja yhteisen tekemisen ilman raskasta suunnittelua tai suuria investointeja – ja voivat samalla luoda pohjaa pysyvämmille ratkaisuille.

Yhteiskunnallinen merkitys liittyy ennen kaikkea siihen, kenelle toiminta on suunnattu. Suurin osa yli 75-vuotiaista asuu kotona, ja yli 80 prosenttia elää arkeaan ilman säännöllistä kotihoitoa. Moni eläkkeelle siirtyvä on

keskellä isoa murrosta, joka haastaa osallisuuden ja merkityksellisyyden tunteita. Klubi on suunniteltu juuri heille. Se tarjoaa kevyen ja kynnyksetömän tavan tukea toimintakykyä, hyvinvointia ja osallisuutta – ennen kuin osallisuus ehtii kaventua.

Näillä ratkaisuilla vahvistetaan ihmisten hyvää ja merkityksellistä arkea ja ennaltaehkäistään raskaampien palvelujen tarvetta. Pienet, arkeen kiinnittyvät ratkaisut voivat kasvaa laajemmiksi toimintatavoiksi ja vaikuttaa siihen, miten yhteiskunta ei ainoastaan tue ikääntymistä, vaan aktiivisesti mahdollistaa sen.

Hyvän ikääntymisen olohuone – arjen demokratiaa ilman kynnyksiä

Joskus osallisuuden häiriön korjaaminen ei vaadi uusia rakenteita. Riittää paikka, rytmi ja otollinen hetki.

Hyvän ikääntymisen olohuone rakentuu tälle ajatukselle. Se on turvallinen ja avoin tila, jossa ikääntyvät ihmiset voivat kohdata toisiaan, olla yhdessä ja rakentaa merkityksellisyyttä omista lähtökohdistaan. Olohuoneessa vaikutukset syntyvät läsnäolosta ja jatkuvuudesta. Paikalle voi tulla sellaisena kuin on – ilman vaatimuksia tai odotuksia. Olohuone voi mahdollistaa myös eri sukupolvien kohtaamista.

Hyvinvointi rakentuu pienistä asioista: kuulluksi tulemisesta, yhdessä olemisesta ja siitä, että arjessa on paikka, johon kuulua. Näiden vaikutusten säteily ulottuu parhaimmillaan yksilöstä naapurustoon ja edelleen koko kuntaan elinvoimana.

Toiminnan sisällöt eivät ole ennalta määriteltäviä, vaan ne muotoutuvat osallistujien toiveista. Yhdelle se on liikettä, toiselle luontoa, kolmannelle keskustelua tai kulttuuria. Olohuone on osallistujien näköinen – ja juuri siksi se toimii.

Olohuone ei jää seinien sisälle. Se voi toimia naapuruston äänenä; siellä voidaan keskustella lähikaupan valikoimasta, antaa palautetta palveluntarjoajille tai kutsua paikallisia toimijoita mukaan. Ikääntyneet eivät ole vain palvelujen kohteita, vaan aktiivisia vaikuttajia omassa arjessaan.

Säätiön rooli on toimia mahdollistajana. Tarjoamme tilan ja tuen, mutta emme omista sisältöjä. Toiminta rakentuu osallistujien, ammattilaisten ja vertaisvapaaehtoisten varaan. Vertaisvapaaehtoiset kulkevat rinnalla – eivät ohjaajina, vaan tasavertaisina toimijoina.

Kaksi muotoa, sama päämäärä

Miina Sillanpää Klubi 65+ ja Hyvän ikääntymisen olohuone täydentävät toisiaan.

Klubi on rajattu Living Lab, jossa kehittämistä tehdään suunnitelmallisesti ja kokemuksia kooten. Olohuone puolestaan tuottaa jatkuvaa arjen demokratiaa. Se on tietoisesti rakennettu mahdollisimman kynnyksettömäksi: paikalle voi tulla ilman ilmoittautumista tai sitoutumista – vaikka vain kerran. Riittää, että saapuu.

Molemmissa toimitaan rohkeasti kokeillen. Liiallinen suunnittelu ja ajatus riskien täydellisestä hallinnasta voivat pysäyttää tekemisen; siksi eteneminen tapahtuu oppimisen ja kokeilujen kautta. Kun hyvää ikääntymistä tuetaan näin, vahvistetaan ikääntyvien ihmisten toimijuutta ja elämänvoimaa – ja samalla kevennetään palvelujärjestelmän kuormitusta. Kokeiluista voi syntyä myös uudenlaista toimintaa sukupolvien kohtaamiseen.

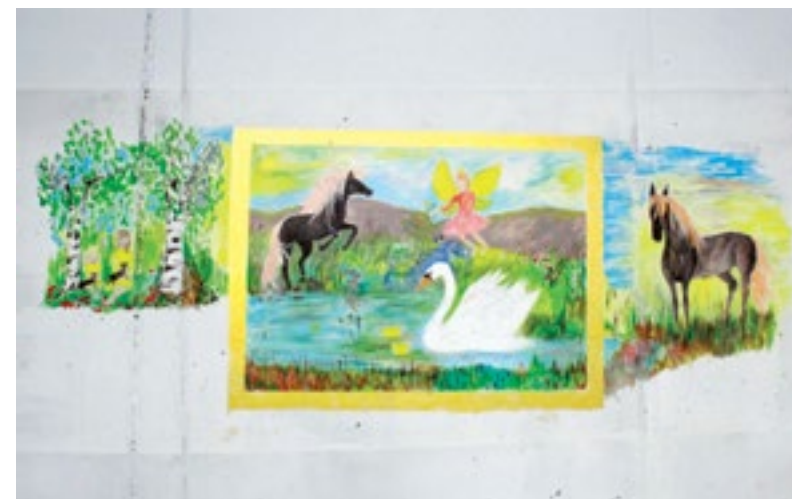
Hyvän ikääntymisen olohuone tekee näkyväksi sen, millaista elämää ihmiset haluavat elää ikääntyessään. Se muistuttaa, että paras asiantuntijuus löytyy usein olohuoneen pöydän äärestä – ei etäältä suunnitteluryhmistä.

Säätiöyhteisön Living Lab -toiminnot nostavat lopulta esiin yksinkertaisen mutta ratkaisevan kysymyksen:

Entä jos ikääntymisen suurin riski ei ole toimintakyvyn heikkeneminen, vaan se, että lakkaamme kysymästä ihmisiltä, millaista elämää he haluavat elää?

4

INNOVAATIOKILPAILU – TILAA OIVALLUKSILLE JA OSALLISUUDELLE

“Kilpailu liputtaa arjesta nousevien ideoiden ja sosiaalisten innovaatioiden puolesta. Se osoittaa, kuinka tärkeä merkitys kansalaisyhteiskunnalla on luovuuden ja yhteiskunnallisen uudistumisen lähteenä.”
(Tarmo Lemola 1.10.2025, Oodi)

Vuonna 2025 Miina Sillanpään Säätiö toteutti ensimmäisen oman kilpailunsa: **Miina Sillanpään jalanjäljissä -innovaatiokilpailun**. Konsepti oli uskollinen sosiaalisen innovaatiotoiminnan logiikalle: siinä uusi yhdistyi vanhaan – rohkeasti, ihmislähtöisesti ja arjesta käsin.

Mikkelin kaupunki toteutti aikanaan hieman vastaaventyypin kilpailun innovatiivisena julkisena hankintana. Se avattiin julkisena yrityksille ja kuntalaisille, kummallekin omana kokonaisuutenaan. Taustalla oli kaupungin strategia, joka rohkaisi uuden luomiseen ja kokeilemiseen olemassa olevia vahvuuksia hyödyntäen.

Kilpailussa yritykset ja kuntalaiset haastettiin kehittämään ratkaisuja, jotka todennetusti parantaisivat ihmisten hyvinvointia ja helpottaisivat arkea. Painotimme digitalisaation hyödyntämistä tuloksellisesti ja ihmislähtöisesti. Etsimme ratkaisuja, joita ei vielä ollut olemassa – mutta joiden hyvinvointi- ja taloushyötyjä voitiin jo kehittämissä vaiheissa osoittaa.

Avoin kilpailukonsepti sai kunniamaininnan Kuntamarkkinoinnin SM-kilpailussa. Tuomaristo piti kilpailua ja työpajatyöskentelyä oivallisina lähestymistapoina kaupungin pyrkimykselle rakentaa avointa digitaalista kaupunkia yhdessä yritysten ja kuntalaisten kanssa.

Miina Sillanpään jalanjäljissä -kilpailun idea syntyy

Miina Sillanpään Säätiössä palasimme Mikkelin kokemuksiin. Tässäkin uusi syntyi tutun ja kokeillun päälle – lisäämällä mukaan uuden nyanssin. Säätiön tehtävänä on edistää sosiaalisia ratkaisuja, ei välttämättä aina toteuttaa niitä itse. Niin syntyi ajatus avoimesta kilpailusta ja siihen liittyvistä klinikoista, joiden avulla muut toimijat saisivat vauhtia ideoiden kehittämiseen ja toteuttamiseen. Samalla saisimme kaivattua näkyvyyttä sosiaaliselle innovoinnille.

Vuonna 2025 avasimme Miina Sillanpään jalanjäljissä -kilpailun. Se suunnattiin yleishyödyllisille yhteisöille, yksittäisille ihmisille ja työryhmille. Yritykset rajattiin kilpailun ulkopuolelle, koska Säätiömme ei voi tukea yritystoimintaa.

Kilpailun toteutus vuonna 2025

Tavoite oli alusta alkaen selkeä: rakentaa osallistumisen reitti, joka on aidosti avoin kaikille. Halusimme kanavan, johon voi tuoda ideansa myös silloin, kun ei ole tottunut hakemaan rahoitusta, kirjoittamaan pitkiä hankesuunnitelmia tai liikkumaan ammatillisissa verkostoissa. Sosiaalisten

innovaatioiden kentällä tämä on demokratiaa: mahdollisuus osallistua kuuluu yhtä paljon arjen kokijoille kuin asiantuntijoille.

Siksi loimme kilpailuun poikkeuksellisen matalan kynnyksen prosessin. Mukaan pääsi selkeällä ideakuvauksella – ilman monisivuisia liitteitä, kattavaa hankebudjettia tai raskaita lomakkeita. Halusimme, että osallistuminen on aidosti mahdollista yhtä hyvin koululuokalle, yksittäiselle ihmiselle, järjestölle tai työryhmälle. Kunhan mielessä oli uudenlainen tapa vahvistaa ikääntyvien osallisuutta.

Kilpailun ytimessä olivat arjen innovaattorit ja toteuttamiskyky. Houkuttelimme mukaan ihmisiä, jotka näkevät omassa ympäristössään sellaisia mahdollisuuksia, joita ei huomata palvelurakenteissa. Samalla halusimme nostaa esiin kolmannen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan merkityksen – niiden kyvyn synnyttää ideoita, ottaa uusia toimintamalleja käyttöön ja tuoda demokratiaan jotakin, mikä usein puuttuu: kokemusperäinen tieto ja arjen näkemys. Painotimme toteuttamiskykyä; kykyä viedä idea käytäntöön.

Etsimme ratkaisuja, jotka tulevat ikääntyneiden palveluiden totuttujen rajojen ulkopuolelta: tuoreita näkökulmia, rohkeita avauksia ja sellaisia oivalluksia, joita ei välttämättä synny organisaatioiden sisäisessä kehittämisessä.

Hakemuksilta toivoimme rohkeutta ja luovuutta, vaikuttavuutta, konkreettisuutta ja toimeenpanokykyä. Tärkeintä oli, että idea voi tuoda ikääntyvien arkeen jotakin, mitä ennen ei ole ollut – pienenkin muutoksen kohti parempaa toimijuutta ja osallisuutta.

Kilpailijoita tuettiin klinikoilla, joissa ideoita hiottiin eteenpäin: mikä ongelma ratkaistaan, miten ajatus toimii käytännössä, miten sitä viestitään ja millainen muoto mahdollistaa kokeilun. Klinikat eivät olleet kilpailun liiteosa, vaan sen keskeinen sisältö – paikka, jossa ideat muuttuivat näkökulmiksi ja näkökulmat toteutettaviksi.

Halusimme myös varmistaa, että syntyneet toimintamallit ja materiaalit ovat avoimesti kaikkien hyödynnettävissä. Näin ratkaisut eivät jää yhden tahon omaisuudeksi, vaan voivat jatkaa elämäänsä palvelutaloissa, järjestöissä, yhteisöissä ja naapurustoissa. Avoimuus ei ole vain sosiaalisen innovaation vahvuus, vaan myös demokratian edellytys. Kun ratkaisut ovat yhteisiä, myös vaikutus voi olla yhteinen.

Mitä syntyi?

Kilpailu osoitti, että sosiaalinen ratkaisu ei aina synny suurista hankkeista, vaan pienistä teoista, jotka muuttavat arkea sisältä päin. Kun ikääntyvien toimijuutta vahvistetaan pienilläkin ratkaisuilla, seurauksena on usein jopa kin suurempaa: uusia näkökulmia, lisää itsetuottamusta ja enemmän tilaa osallistua ja tulla kuulluksi.

Kilpailu teki näkyväksi myös sen, että ikääntyminen ei ole ongelma ratkaistavaksi, vaan elämänvaihe, jota voidaan vahvistaa yhteisön tuella, luovuu- della ja uudentyyllisillä toimintamalleilla. Osallisuus ja arvokkuus eivät synny rakenteista itsestään, vaan tavasta, jolla kohtelemme ihmisiä ja rakennam- me heille mahdollisuuksia olla mukana.

Kilpailun ydinajatus oli, että **hyvin kokeiltu on tehty – ja tehty on parem- pi kuin täydellinen**. Sosiaalisten innovaatioiden kehittäminen ei ole staat- tinen suunnitelma, vaan prosessi, joka vaatii rohkeutta testata, muotoilla uudelleen ja etsiä idealle oikea tapa juurtua arkeen. Tätä varten säätiö ra- kensi kilpailumallin, jossa jokainen valittu idea sai tukea ja sparrausta to- teutukseen saakka.

Kilpailuun saapui 93 ehdotusta eri puolilta Suomea – yksittäisiltä ihmisiltä, yhteisöiltä, järjestöiltä, opiskelijoilta ja pieniltä työryhmiltä. Jokainen ehdo- tus oli oma näkökulmansa siihen, millaista ikääntyminen voisi olla silloin, kun osallisuus toteutuu.

Arvovaltainen raati valitsi jatkoon neljä toteutusta. Niiden kanssa ratkaisuja kehitettiin ja ideoita vietiin eteenpäin, jotta hyvä ajatus voisi muuttua teoksi, joka vahvistaa ikääntyvien osallisuutta omassa yhteisössään.

Seuraavat neljä toteutusta näyttävät, miten osallisuus, toimijuus ja arjen oivallukset saavat konkreettisia muotoja hyvin erilaisissa ympäristöissä ja elämänvaiheissa. Voittajatoteutusten materiaalit ja lisätiedot ovat avoimes- ti löydettävissä Miina Sillanpään Säätiön verkkosivuilta.

Neljä voittajatoteutusta

Haluan keskustella – keskustelukortit (Tukena-säätiö)

Haluan keskustella -keskustelukortit syntyivät yksittäisen ihmisen koke- muksesta – ja kasvoivat välineeksi, joka vahvistaa oikeutta tulla kuulluksi. Tukena-säätiön toteutus tukee ikääntyviä ihmisiä, joilla on oppimisen tai ymmärtämisen haasteita, ja avaa tilaa keskusteluille aiheista, joista usein vaietaan.

Lähtökohtana oli havainto siitä, että tukea tarvitsevien ihmisten kanssa ei aina puhuta ikääntymiseen liittyvistä muutoksista tai elämän peruskysy- myksistä. Kun keskustelua ei ole, oma kokemus jää sanoittamatta ja tulevat muutokset vaikeasti hahmotettaviksi. Keskustelukortit tarjoavat konkreet- tisen ja lempeän tavan käsitellä näitä teemoja omassa tahdissa ja omalla tavalla.

Korttien aiheet ulottuvat yksinäisyydestä ja köyhyydestä vaihdevuosiin, seksuaalisuuteen, muistisairauteen, kuolemaan ja mielen hyvinvointiin. Ne tekevät näkyväksi sen, että myös tukea tarvitsevilla ihmisillä on oikeus puhua samoista asioista kuin kaikilla muillakin – ja tulla otetuksi vakavasti.

Haluan keskustella -kortit osoittavat, että osallisuus voi toteutua hyvin arki- sesti: antamalla ihmisille sanat, tilan ja luvan kertoa omasta elämästään. Kun yksi kokemus tulee näkyväksi, se avaa oven monille muille.

Muistisairaat ja lapsenlapset – digitaaliset materiaalit (yksityishenkilöt)

Muistisairaat ja lapsenlapset -toteutus syntyi tarpeesta, jota harvoin sanoi- tetaan ääneen. Työryhmä Arja Ranta-aho ja Sami Husari kehittivät lapsille ja nuorille suunnatun digitaalisen koulutuspaketin, joka tukee muistisaira- an isovanhemman ja lapsenlapsen välistä kohtaamista. Videoiden ja pienten näytelmien avulla käsitellään tilanteita, jotka voivat hämmäntää, pelottaa tai etäännyttää – ja joihin nuoret jäävät usein ilman tukea.

Idea sai alkunsa Husarin kokemuksista nuorisotyössä. Nuorten kertomuk- sissa toistuivat tilanteet, joissa muistisairaus muutti tutun isovanhem- man käytöstä tavalla, jota oli vaikea ymmärtää. Tietoa muistisaira- an

kohtaamisesta oli tarjolla niukasti, ja vastuu selittämisestä oletettiin usein huoltajille, joilla ei aina ollut riittävästi keinoja tai sanoja tilanteen käsittelyyn.

Koulutuspaketin ydin on konkreettinen ja lempeä: se auttaa ymmärtämään, mitä muistisairaus on, miten se voi ilmetä ja ennen kaikkea, miten muistisairaan kanssa voi olla vuorovaikutuksessa tavalla, joka säilyttää yhteyden, lämmön ja ilon. Kun pelko väistyy, syntyy mahdollisuus olla yhdessä omalla tavalla.

Toteutus nostaa esiin myös laajemman kysymyksen digitaalisuudesta. Digitaalisia ratkaisuja pidetään usein ihmisten välistä vuorovaikutusta vähentävinä, mutta tässä tapauksessa ne toimivat päinvastoin: välineenä, joka tukee kohtaamista ja vahvistaa osallisuutta. Materiaalit eivät korvaa suhdetta, vaan auttavat sitä säilymään muuttuvassa elämäntilanteessa.

Sukupolvet sparraavat (Oljenkorret ry)

Sukupolvet sparraavat-kohtaamismalli syntyi nuorten toiveesta. Oljenkorret ry:n itsenäistymiseen tähtäävissä valmennuksissa nuoret ilmaisivat halunsa kohdata ikääntyneitä ihmisiä, joilla on elämäkokemusta, näkökulmia ja rauhallinen tapa olla läsnä. Toive ei koskenut ohjausta tai neuvontaa, vaan aitoa kohtaamista – mahdollisuutta oppia toisiltaan.

Mallissa nuoret ja ikääntyneet kokoontuvat järjestettyyn tapaamiseen ja tuovat mukanaan valokuvia itsestään. Kuvien äärellä jaetaan muistoja, tarinoita ja arkisia kokemuksia. Työskentely on yksinkertaista mutta vaikuttavaa: henkilökohtaiset tarinat avaavat nopeasti yhteyden ihmisten välille ja madaltavat ennakkoluuloja.

Kohtaamisissa yllätti se, kuinka nopeasti luottamus syntyy. Nuoret kuvasivat saaneensa keskusteluista uskoa tulevaisuuteen ja uusia näkökulmia omaan elämäänsä. Moni ikääntynyt puolestaan koki jälleen olevansa tarpeellinen ja merkityksellinen – ei muistojen säilyttäjänä, vaan aktiivisena keskustelukumppanina.

Sukupolvien välinen vuoropuhelu purkaa yksinäisyyttä, vähentää vastakainasettelua ja tekee näkyväksi sen, että eri elämänvaiheissa olevilla ihmisillä on toisilleen paljon annettavaa. Malli osoittaa, että osallisuus ei aina

vaadi uusia palveluja, vaan tiloja ja hetkiä, joissa ihmiset voivat kohdata tasavertaisina.

Kohtaamismalli on rakennettu niin, että se on helposti käyttöönotettavissa ja muokattavissa erilaisiin ympäristöihin. Oljenkorret ry kehittää mallia edelleen muun muassa valokuvanäyttelyn ja digitaalisten sisältöjen suuntaan, jotta ylisukupolvinen dialogi voisi juurtua osaksi arkea laajemminkin.

Ajankudelman – ikäihmisten tarinoista taidetta (yksityishenkilöt)

Ajankudelman syntyi halusta tehdä ikääntyvien ihmisten elämä näkyväksi – ei muisteluna menneestä, vaan elävänä osana yhteistä tilaa ja kaupunkia. Toteutuksessa ikäihmiset suunnittelivat ja toteuttivat yhdessä taideteoksen, muraalin, joka rakentui heidän omista elämäntarinoistaan, muistoitetaan ja kokemuksistaan.

Prosessi oli vähintään yhtä merkityksellinen kuin lopputulos. Ikääntyneet eivät olleet inspiraation lähde tai taiteen kohde, vaan aktiivisia tekijöitä, joiden näkemykset, valinnat ja tarinat ohjasivat työn muotoutumista. Taiteen tekeminen tarjosi tilan kertoa, tulla kuulluksi ja jakaa sellaista elämäkokemusta, joka usein jää näkymättömiin.

Ajankudelman teki näkyväksi sen, että tarinat eivät kuulu vain yksityisiin muistoihin. Kun ikäihmisten elämäkokemus tuodaan osaksi yhteistä tilaa, se muuttaa tapaa, jolla ikääntyminen nähdään. Teos ei ole vain esteettinen elementti, vaan kannanotto: ikääntyvät ihmiset ovat osa nykyhetkeä ja tulevaisuutta – eivät menneisyyttä.

Toteutus osoitti, että taide voi toimia sosiaalisen innovaation välineenä. Se loi uudenlaisen tavan vahvistaa osallisuutta, toimijuutta ja arvokkuuden kokemusta ilman raskaita rakenteita tai palvelumalleja. Samalla se rakensi siltaa sukupolvien välille: teos kutsuu katsomaan, kysymään ja pysähtymään tarinoiden äärelle.

Matka jatkuu

Ensimmäinen Miina Sillanpään jalanjäljissä -kilpailu osoitti, että avoin ja matalan kynnyksen malli tuo esiin sellaisia ideoita ja toimijoita, jotka muuten

jäävät kehittämisen ulkopuolelle. Samalla se vahvisti oivalluksen: sosiaalinen innovointi ei ole yksittäinen tapahtuma, vaan prosessi, joka hyötyy selkeästä kohdentamisesta ja paikallisesta juurtumisesta.

Näiden oppien pohjalta kilpailua päätettiin kehittää eteenpäin. Seuraavassa vaiheessa kilpailu kohdistuu **65 vuotta täyttäneisiin ihmisiin, heidän elämäntapaansa ja voimaansa sekä yhteisöihin pitkäikäistyvässä Suomessa**. Kohdennamme kilpailumme Suomen ikääntyneimpään maakuntaan, Etelä-Savoon, josta ratkaisuja voidaan levittää koko Suomeen. Lähtökohta on tietoinen muutos: kilpailussa ei kehitetä ratkaisuja ikääntyneille, vaan ratkaisuja kehittävät ikääntyvät ihmiset itse.

Kilpailuun osallistutaan porukoissa, jotka syntyvät arjen yhteyksissä – naapurustoissa, harrastusryhmissä, yhdistyksissä, kylissä, suvuissa tai mökkirannoilla. Porukan ei tarvitse olla virallinen toimija. Riittää, että on halu vahvistaa osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvää elämää omassa kunnassa. Osallisuus ei synny järjestelmistä, vaan ihmisten välisistä suhteista.

Uudessa mallissa ideat kytkeytyvät selkeästi kuntiin ja kuntien elinvoimaan. Pilottikunniksi on kutsuttu **Mikkeli, Savonlinna, Juva ja Mäntyharju**. Kunnat toimivat toteutusten alustoina omien toimialojensa kautta. Näin ratkaisut eivät jää kokeiluiksi, vaan niillä on mahdollisuus juurtua osaksi pysyvää, paikallista toimintaa.

Uudistuva innovaatiokilpailu jatkaa avoimuuden ja matalan kynnyksen periaatteita, mutta vie niitä pidemmälle kohti demokratian käytännöllistä toteutumista. Kun ihmiset pääsevät itse kehittämään ja viemään ratkaisuja käytäntöön, osallisuus ei jää tavoitteeksi – siitä tulee arkea.

5

KUKA OMISTAA SOSIAALISEN INNOVAATION?

Innovaatiokilpailun uudistuminen nostaa esiin myös laajemman kysymyksen: kuka sosiaalisen innovaation lopulta omistaa? Sosiaalisen ratkaisun arvo kasvaa, kun sitä jaetaan. Usein kyse ei ole patentoitavasta tuotteesta, vaan uudesta toimintamallista, ajattelutavasta, yhteistyön muodosta tai johtamisen käytännöstä. Sosiaalinen ratkaisu voi kasvaa yhteiskunnalliseksi innovaatioksi silloin, kun se alkaa muuttaa rakenteita – kuten neuvolajärjestelmä aikanaan teki.

Sosiaalinen innovaatio muistuttaa kylvämistä. Joku tekee ensimmäisen aloitteen, muotoilee idean ja kokeilee sitä käytännössä. Sen jälkeen idea alkaa elää omaa elämäänsä: uudet käyttäjät ottavat sen haltuun, soveltavat omiin olosuhteisiinsa ja muokkaavat siitä oman versionsa. Tässä vaiheessa innovaatiota ei enää voi omistaa yksin – eikä tarvitsekaan. Sen arvo syntyy siitä, että se kasvaa monissa käsissä ja monissa ympäristöissä, ei siitä, että se pysyy yhden tahon hallinnassa.

Sosiaalisten ratkaisujen suojaaminen on usein vaikeaa, koska niiden kehittäminen on tyypillisesti yhteisöllinen prosessi, joka nojaa jo olemassa olevaan. Uutuusarvo syntyy kyvystä yhdistellä uutta ja vanhaa, kokeiltua ja ideavaiheessa olevaa.

Yhteistyö ei ole sivujuonne, vaan edellytys. Yhteiskehittämisessä erilaiset resurssit, kyvykkyudet, osaamiset ja ideat sulautuvat toisiinsa. Lopputulemaa on vaikea – jollei mahdotonta – palauttaa minkään yksittäisen tahon tai ihmisen omistajuuteen.

Sosiaalisen ratkaisun ympärille voi silti rakentua myös liiketaloudellista arvoa. Taitavalla brändäämisellä ratkaisu voidaan liittää alkuperäisiin kehittäjiinsä. Sosiaaliseen innovaatioon voi kytkeä myös laatusertifiointia, koulutusta ja tukea skaalaamiseen. Harva sosiaalinen ratkaisu toimii sellaisenaan muualla kuin alkuperäisessä ympäristössään: Suomessa kehitetty toimintamalli vaatii todennäköisesti mukauttamista toisessa maassa ja toimintaympäristössä.

Suomalaisia sosiaalisia innovaatioita, kuten neuvola- ja koulujärjestelmää sekä vanhusten palveluasumisen malleja, on viety maailmalle. Onnistunut käyttöönotto edellyttää käytännön tukea ja paikallisiin olosuhteisiin soveltamista. Juuri näissä tekijöissä piilee sosiaalisen ratkaisun elinvoima ja vaikutus.

Elämänmausta osallisuutta ja iloa

Osallisuuden häiriö ei näyntyä vain osallistumisen puutteena, vaan myös näkymättömyytenä: tilanteina, joissa ihminen on paikalla, mutta hänen kokemuksensa, mieltymyksensä ja elämänhistoriansa eivät tule kuulluiksi. Elämänmaku vastaa tähän tekemällä näkyväksi sen, mikä usein jää hoivan, arjen ja rakenteiden alle – ihmisen oman äänen.

Elämänmaku – asukkaat taiteen keskiössä -toimintamalli sai alkunsa yksinkertaisesta mutta olennaisesta havainnosta: ympärillämme on runsaasti resursseja, jotka jäävät vajaakäytölle, jos niitä tarkastellaan vain totuttujen toimintatapojen kautta.

Miina Sillanpään Säätiössä pysähdyttiin tarkastelemaan omaa toimintaa ja sen taustalla olevaa voimavaraa. Yksi keskeinen resurssi oli taide – vuosikymmenten aikana karttunut kokoelma, jolla on todettu olevan myönteisiä vaikutuksia ikääntyvien hyvinvointiin. Taide oli jo läsnä osassa säätiön omistamissa tiloissa, mutta sen merkitys jäi usein katselemisen tasolle.

Kehittämistyön lähtökohdaksi muotoutui ajatus: taide voi olla muutakin kuin katsottavaa. Se voi avata tilan osallisuudelle ja toimijuudelle – ja kutsua ikääntyvät aktiivisiksi osallistujiksi.

Elämänmaku rakentui tästä oivalluksesta. Taiteen kokeminen yhdistyi ikääntyvien omaan osallistumiseen: valintoihin, tarinoihin ja kokemuksiin, jotka nousevat heidän omasta elämästään. Kyse ei ollut valmiin sisällön tuomisesta asukkaiden luo, vaan tilan rakentamisesta heidän omalle ilmaisulleen. Näin taide alkoi toimia esteettisen kokemuksen lisäksi myös demokraattisena tilana, jossa jokaisen näkemyksellä on merkitys.

Tarve muuttaa näkökulmaa

Tarve kauneudelle, merkityksille ja esteettisille kokemuksille säilyy läpi elämän. Siitä huolimatta taiteen ensisijainen kohderyhmä on usein työsäkävä, itsenäisesti liikkuva ja kulttuuripalveluihin vaivattomasti osallistuva ihminen. Tämä rajaa huomaamatta ulkopuolelle suuren joukon ihmisiä, joiden elämäntilanne on muuttunut – mutta joiden suhde taiteeseen ei ole kadonnut.

Elämänmaku-toimintamallissa tarve ei liittynyt vain taiteen saavutettavuuteen, vaan siihen, kenelle ja miten taide on ajateltu. Kyse ei ollut vain taiteen viemisestä toiseen ympäristöön, vaan taiteen kokemisen muodon uudelleen ajattelemisesta ikääntyvien lähtökohdista käsin.

Taiteen katsominen voi olla merkityksellistä sellaisenaan, mutta vaikutus syvenee, kun ihminen pääsee aktiiviseksi toimijaksi: valitsemaan, tulkitsemaan ja liittämään teokset omaan elämänhistoriaansa. Elämänmaku-mallissa

taide ei ole valmis elämys, vaan kohtaamisen väline, joka avaa tilaa muistoille, tarinoille ja omalle ilmaisulle.

Tarve oli siis muuttaa näkökulmaa: ei kysyä, miten taide saadaan ikääntyneiden luo, vaan miten taide muotoutuu, kun se rakennetaan ikääntyvien ehdoilla. Näin taiteesta tulee osa arkea ja osa osallisuutta – ei erillinen kulttuurinen lisä.

Kokemus, tieto ja yhdessä tekeminen

Elämänmaku-toimintamalli rakentuu ikääntyvien ihmisten arjesta ja heidän ympärilleen muodostuvista ihmissuhteista. Keskiössä ovat asukkaat, mutta toimintamalli tunnistaa myös läheisten ja hoitotyötä tekevien merkityksen osallisuuden mahdollistajina. Läheiset osallistuvat omien voimavarojensa mukaan, ja omahoitajat tukevat prosessia osana arjen kohtaamisia.

Toimintamalli nojaa Miina Sillanpään Säätiössä kertyneeseen kokemukseen ja tutkittuun tietoon. Säätiö on jo pitkään tukenut taiteen keinoin ikääntyvien osallisuutta ja tarjonnut mahdollisuuksia taiteen kokemiseen osana arkea. Näistä käytännön kokemuksista kasvoi ymmärrys: taide voi olla muutakin kuin virike – se voi olla väline kohtaamiseen, muistamiseen ja oman elämän näkyväksi tekemiseen.

Ratkaisun taustalla on myös vahva tutkimusnäyttö. Taiteen ja taiteellisen toiminnan on todettu tukevan hyvinvointia monin tavoin hoitotyössä, palveluasumisessa ja kuntoutuksessa. Tutkimusten mukaan taide voi kohentaa koettua hyvinvointia, tukea tunteiden käsittelyä ja aktivoida kognitiivisia voimavaroja. WHO:n vuonna 2019 julkaistu katsaus toi esiin taiteen vaikutukset muun muassa esteettisen kokemuksen, mielikuvituksen ja aistien aktivoitumisen kautta.

Elämänmaku-toimintamallissa tutkittu tieto ja käytännön kokemus kohtaavat. Malli ei perustu oletukseen siitä, mitä ikääntyvät tarvitsevat, vaan rakentuu yhdessä heidän kanssaan. Tässä mielessä se on paitsi sosiaalinen innovaatio, myös demokraattinen käytäntö: tapa tunnistaa ihmisten oma kokemus merkitykselliseksi tiedoksi ja osallisuuden lähtökohdaksi.

Elämänmaku-ratkaisu käytännössä

Elämänmaku-ratkaisussa taide tuodaan osaksi arkea tavalla, joka kutsuu ikääntyvät ihmiset aktiivisiksi toimijoiksi. Asukkaat tutustuvat taideteoksiin, tekevät valintoja ja kertovat teosten herättämistä muistoista, ajatuksista ja elämänvaiheista. Kohtaamisista syntyy tarinoita, jotka tekevät näkyväksi ihmisen elämänhistorian ja sen merkityksen tässä hetkessä.

Toimintamallin ytimessä ei ole näyttely sinänsä, vaan se, mitä taiteen äärellä tapahtuu. Taide toimii keskustelun ja kohtaamisen välineenä, joka muuttaa arjen vuorovaikutuksen luonnetta. Asukas ei ole hoidon kohde, vaan oman elämänsä asiantuntija, jonka näkemyksillä ja kokemuksilla on arvoa.

Elämänmaku-malli ei edellytä erityisosaamista tai suuria resursseja. Taide voi olla peräisin omista kokoelmista, lainassa olevista teoksista tai muusta visuaalisesta materiaalista. Keskeistä ei ole taiteen määrä tai arvo, vaan se, että teokset avaavat tilan keskustelulle ja merkityksille. Hoitotyötä tekevät ja läheiset tukevat prosessia osana normaalia arjen vuorovaikutusta.

Pilotin kokemusten perusteella toimintamalli lisäsi vuorovaikutusta asukkaiden, läheisten ja henkilöstön välillä. Taide herätti muistoja, vahvisti ylpeyden ja arvostuksen tunnetta ja toi esiin asukkaiden elämänhistoriaa tavalla, joka syvensi kohtaamisia. Läheiset kuvasivat saaneensa uusia tapoja kohdata omaa läheistään, ja taide tarjosi yhteyden myös niissä tilanteissa, joissa sanat olivat vähissä.

Myös hoitotyötä tekevien palaute oli myönteistä. Elämänmaku toi työhön uudenlaista syvyyttä ja auttoi näkemään asukkaat uudessa valossa – ei vain hoidon kohteina, vaan ihmisinä, joilla on tarinoita, mieltymyksiä ja oma ääni. Samalla taide elävöitti yhteisiä tiloja ja vahvisti yhteisöllisyyden kokemusta.

Elämänmaku osoitti, että osallisuus ei synny erillisistä toiminnoista, vaan arjen pienistä muutoksista. Kun ihmiselle annetaan tila tulla näkyväksi omana itsenään, syntyy vaikutuksia, jotka kantavat pidemmälle kuin yksittäinen näyttely tai tapahtuma. Tässä mielessä Elämänmaku on paitsi toimintamalli, myös demokratian käytäntö arjessa.

Elämänmaku-toimintamalli on suunniteltu niin, että se on helppo ottaa käyttöön erilaisissa toimintaympäristöissä. Se ei edellytä erityisosaamista tai suuria resursseja, vaan nojaa arjen vuorovaikutukseen, olemassa oleviin tiloihin ja taiteen käyttöön keskustelun ja kohtaamisen välineenä.

Elämänmaku tekee näkyväksi sen, miten osallisuus ja demokratia voivat toteutua arjen tasolla. Kun ihmiselle annetaan mahdollisuus valita, kertoa ja tulla kuulluksi omista lähtökohdistaan käsin, syntyy kokemus merkityksellisyydestä ja arvostuksesta. Tässä mielessä Elämänmaku ei ole vain tapa tuoda taidetta osaksi arkea, vaan toimintamalli, joka vahvistaa ihmisen toimijuutta ja paikkaa yhteisössä elämän eri vaiheissa.

Elämänmaku osoittaa myös, että osallisuuden häiriö ei aina vaadi suuria rakenteellisia uudistuksia, vaan uudenlaista katsetta arkeen: tapaa nähdä ihminen toimijana, jolla on oikeus tulla nähdyksi, kuulluksi ja kohdatuksi omana itsenään.

6

INNOVAATIOVIRTAUS – KUN OSALLISUUS KUMPUAA TYÖNTEKIJÖISTÄ

Wilhelmiina Palveluiden innovaatiovirtaus ei syntynyt ylhäältä ohjatusta strategiasta, vaan työntekijöiden arjesta.

Yksittäisen työntekijän palaute kiteytti monelle organisaatiolle tutun haasteen: henkilöstöllä on valtavasti ideoita ja potentiaalia, mutta niille ei aina löydy selkeää väylää edetä käytäntöön. Kyse ei ollut vain yksittäisistä parannusehdotuksista, vaan periaatteellisesta kysymyksestä: kuka saa osallistua kehittämiseen – ja millä ehdoilla?

Tämä havainto teki näkyväksi arjen demokratian. Jos kehittäminen rajautuu harvojen tehtäväksi, suuri osa kokemustiedosta valuu hukkaan. Samalla kuilu päätöksenteon ja arjen työn välillä kasvaa.

Wilhelmiinassa päätimme muuttaa asetelman tietoisesti. Käänsimme osallisuuden katseen työyhteisön sisälle ja tunnistimme, että osallisuuden häiriö voi koskea myös työntekijöitä – silloin, kun he eivät voi vaikuttaa oman työnsä sisältöön tai toimintatapoihin.

Oivalluksesta ideaksi

Vastauksena tähän tarpeeseen syntyi **“Oivalluksesta ideaksi”** -toimintamalli. Malli muotoutui osana liiketoimintajohtaja Hanna Heiskasen opintoja, joissa etsittiin tapoja rakentaa aidosti osallistavaa ja läpinäkyvää kehittämiskulttuuria.

Perusajatus on yksinkertainen ja vahva: kehittäminen kuuluu kaikille.

Idean ei tarvitse olla suuri tai valmis. Se voi olla pieni arjen havainto, asukkaan tarpeesta nouseva oivallus tai jo käytössä oleva hyvä tapa. Olennaista on, että jokaiselle idealle on turvallinen ja näkyvä reitti.

Innovaatiovirtaus rakentuu luottamukselle: jokaisella wilhelmiinalaisella on oikeus parantaa yhteistä toimintaa.

Malli perustuu avoimuuteen. Ideat käsitellään esiraadissa, ja ne jäävät näkyville, vaikka ne eivät etenisi heti kokeiluun. Kehittämisestä tulee jatkuva oppimisprosessi, jossa myös keskeneräiset ajatukset nähdään arvokkaina.

Kun työntekijöiden asiantuntemus tunnustetaan, syntyy ratkaisuja, jotka vastaavat todellisiin tarpeisiin – ja vahvistavat koko yhteisön toimijuutta.

Ideasta inhimilliseksi teoksi

Innovaatiovirtaus ei ole abstrakti malli. Se näkyy arjessa.

Pienet oivallukset kasvavat käytännöiksi, jotka parantavat asukkaiden hyvinvointia ja vahvistavat työyhteisön yhteenkuuluvuutta.

Karaokehetket ja frisbeegolf

Asukkaiden toiveista nousseet ideat toivat taloon iloa, muistoja ja matalan kynnyksen liikkumista.

Osaamisen jakaminen

Henkilöstö kehitti uusia tapoja työkiertoon ja osaamisen hyödyntämiseen. Tämä vahvisti yhteistä kehittämisotetta ja vähensi siiloutumista.

Wiltsusänky

Ehkä kaikkein koskettavin esimerkki on innovaativirran kautta syntynyt “Wiltsusänky”. Se mahdollistaa läheisen yöpymisen asukkaan huoneessa esimerkiksi saattohoidon aikana. Yksinkertainen tekninen ratkaisu – mutta syvästi inhimillinen. Se turvaa läheisyyden ja ihmisarvon hetkinä, jolloin läsnäolo on tärkeintä.

Nämä esimerkit osoittavat, että sosiaalinen innovaatio syntyy arjen havainnoista.

Innovaatiovirtaus varmistaa, etteivät nämä havainnot katoa. Ne otetaan vakavasti, käsitellään ja juurrutetaan osaksi parempaa huomista.

Kuten Miina Sillanpää totesi:

“Jokaiselle ihmiselle tekee hyvää, kun hän saa nähdä ja kuulla, että sydämen halulla tehty työ saa vastakaikua ja ymmärtämystä osakseen.”

7

TOTEUTUSKILPAILUN MALLI – IDEASTA VAIKUTTAVAKSI RATKAISUKSI

Edellisessä luvussa kuvasimme Innovaatiokilpailun käytännön toteutusta ja sen tuottamia ratkaisuja. Tässä luvussa avaamme toimintamallin rakenteen tarkemmin, jotta sitä voidaan soveltaa myös muissa organisaatioissa ja toimintaympäristöissä.

Perinteisessä innovaatiopuheessa ratkaisut syntyvät tutkimuksesta, laboratorioista ja strategisista ohjelmista. Malli on lineaarinen: tieto kulkee ylhäältä alas, asiantuntijalta käyttäjälle.

Sosiaalinen innovointi toimii toisin.

Osallisuuden häiriö ei korjaannu siirtämällä valmiita ratkaisuja ihmisten arkeen. Se korjaantuu, kun ihmiset itse ovat mukana määrittelemässä, mitä ongelma tarkoittaa – ja millainen ratkaisu siihen tarvitaan.

Miina Sillanpään jalanjäljissä -innovaatiokilpailu on rakennettu tästä lähtökohdasta.

Se ei ole ideakilpailu.

Se on toteutuskilpailu.

Tavoitteena ei ole kerätä hyviä ajatuksia, vaan synnyttää kokeiluja, testattuja ja käyttöönotettavia ratkaisuja, jotka parantavat ikääntyvien ihmisten osallisuutta ja hyvinvointia.

Käyttäjälähtöinen innovointi käytännössä

Toimintamalli nojaa vahvaan käyttäjälähtöisen innovoinnin perinteeseen.

Tutkimus osoittaa, että ratkaisut juurtuvat paremmin, kun niiden hyödyntäjät ovat mukana niiden kehittämisessä. Eric von Hippelin käyttäjänovaatio-tutkimus on tehnyt näkyväksi sen, että käyttäjät eivät ole vain kehittämisen kohteita – he ovat usein sen tärkeimpiä uudistajia. Myös kansainväliset toimijat, kuten OECD ja WHO, ovat korostaneet osallistavien mallien vaikuttavuutta erityisesti sosiaali- ja terveysalalla.

Innovaatiokilpailu vie tämän ajattelun käytäntöön. Ikääntyvät ihmiset osallistuvat:

- tarpeiden tunnistamiseen
- ideoiden kehittämiseen
- ratkaisujen suunnitteluun ja kokeiluun
- arviointiin ja jatkokehittämiseen

Osallisuus ei ole prosessin viimeinen vaihe.

Se on sen lähtökohta.

Innovaatioklinikat – kokemustieto näkyväksi

Toimintamallin ytimessä ovat innovaatioklinikat.

Niissä idean esittäjät, asukkaat ja asiantuntijat työskentelevät yhdessä. Kokemustieto tehdään näkyväksi ja sitä käsitellään systemaattisesti. Ratkaisuja rajataan, testataan ja kehitetään iteratiivisesti.

Klinikat tuovat yhteen:

- eletyn arjen
- tutkimusnäytön
- palvelumuotoilun ja design thinkingin periaatteet
- vaikuttavuusajattelun

Paras tieto syntyy näiden yhdistelmästä.

Kehittämisen logiikka ei ole täydellisyyden tavoittelu, vaan kokeilu ja oppiminen.

Hyvin kokeiltu on tehty.

Ideoista vaikutuksiksi

Toimintamalli etenee vaiheittain:

- a) Kilpailu rakennetaan tietoisesti toteutuskilpailuksi – ideasta käytäntöön.
- b) Osallistuminen pidetään matalan kynnyksen toimintana.
- c) Ratkaisut valitaan niiden vaikuttavuuden ja toteuttamiskelpoisuuden perusteella.
- d) Innovaatioklinikat jalostavat ideat kokeiluiksi.

Valmiit ratkaisut tehdään näkyviksi ja levitetään avoimesti. Tuloksena ei synny raportteja, vaan arjen käytäntöjä.

Kilpailun ensimmäinen toteutus tuotti 93 toteutusehdotusta. Osallistujat kokivat prosessin voimaannuttavana: heidän kokemuksensa tulivat kuuluisiksi ja yhdessä kehittäminen vahvasti merkityksellisyyden tunnetta.

Tämä on osallisuuden häiriön vastalääke käytännössä.

Miksi tämä on tärkeää?

Perinteinen kehittämismalli tuottaa usein ratkaisuja, jotka jäävät etäälle arjesta. Ne ovat hitaita, raskaita ja vaikeasti juurtuvia.

Toteutuskilpailun malli yhdistää:

- avoimuuden
- käyttäjälähtöisyyden
- nopean kokeilun
- yhteiskehittämisen
- vaikuttavuuden arvioinnin

Se tekee näkyväksi sen, että sosiaalinen innovointi ei ole pieni sivujuonne. Se on tapa vahvistaa demokratiaa arjessa. Kun ihminen osallistuu ratkaisun kehittämiseen, hän ei ole enää kohde. Hän on toimija. Ja juuri tämä on osallisuuden häiriön ytimessä.

Sosiaalisista innovaatioista on osallisuuden häiriön korjaajiksi

Olemme tässä julkaisussa tarkastelleet sosiaalista innovointia osallisuuden häiriön korjaajana. Lähestymistapamme on ollut käytännön kokemuksissa. Kontekstina on säätiöyhteisömme pitkä historia sosiaalisten ratkaisujen kehittäjänä ja skaalaajana. Säätiössä tätä työtä on tehty 60 vuoden ajan. Vuosikymmenten myötä säätiöön on myös kumuloitunut rohkeutta ja osamista toimia toisin.

Uuden luomista ja rohkeutta ovat vauhdittaneet säätiöyhteisömme viime vuosina tekemät strategiset valinnat – erityisesti päätökset Innovaatio-ohjelmasta sekä Miina Sillanpään Tulevaisuusakatemiasta. Ne ovat antaneet luvan kokeilla, oppia ja juurruttaa. Rohkeudelle on löytynyt uusi, käytännöllinen merkitys.

Miina Sillanpään Säätiön tavoitteena on nostaa sosiaalisen innovoinnin arvoa ja merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa. Nykytilanne ei ole hyvä: virallisissa innovaatiopolitiikan papereissa sosiaalinen innovaatio näkyy vain kuriositeettina.

Jo vuonna 2007 totesimme, ettei Suomen teknologia- ja innovaatiopolitiikka ole kyennyt tunnistamaan kovinkaan hyvin sellaisia innovaatioita, jotka syntyvät käytännön kehittämistyöstä ja arjesta. Tilanne ei kahden vuosikymmenen saatossa ole olennaisesti muuttunut. Sosiaalinen innovaatio on edelleen Suuri Tuntematon.

Suomi vannoo teknologisten läpimurtojen voimaan. Kvanttitekniikka, tekoäly ja 6G ovat kuumia. Sosiaalinen innovaatio sen sijaan on hiljainen ja arkipäiväinen. Sillä ei tähdätä otsikoihin, vaan elämänlaatuun. Sosiaalisilla ratkaisuilla ei tehdä vaikutusta mediaan ja ylimpiin päättäjiin, eikä niillä tavoitella miljoonia kehittäjilleen – vaan miljoonien edestä yhteiskunnallista ja inhimillistä arvoa.

Sosiaalisille innovaatioille on silti iso tilaus yhteiskunnassamme. Pääministerin johdolla maailmalle vietävä Suomen maakuva painottaa kykyämme kehittää ja levittää sosiaalisia uudistuksia. Maabrändissämme sosiaalisen innovoinnin rooli on kiistaton – pelkällä teknologialla emme pärjää.

Miina Sillanpää oivalsi jo 1900-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä sosiaalisten innovaatioiden voiman. Hänen toimintatapansa oli pragmaattinen: asioita pitää kehittää ja kokeilla yhdessä, käytännössä.

Sillanpää oli aikaansa edellä kehittämisalustoissa. Hän kehitti Siuntion Lepopirtistä Living Labin – elävän kehittämisalustan uusille hyvinvoinnin ja osallisuuden ratkaisuille. Säätiömme jatkaa myös tältä osin Miina Sillanpään jalanjäljissä.

Vaikka innovaatiot vaativat suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta, monet merkittävät läpimurrot syntyvät sattuman, virheiden tai poikkeamien kautta. Tämä edellyttää, että organisaatiossa on tilaa uteliaisuudelle ja tulkinalle. Sosiaaliselle innovoinnille välttämätön serendipiteetti ei ole pelkkää onnea, vaan valmistautuneen ja avoimen mielen tulosta.

Fyysikko Niels Bohr totesi aikanaan: “Kuinka ihmeellistä, että kohtasimme juuri tämän virheen – nyt olemme tehneet löydön.” Bohr oivalsi, että virhe tai odottamaton tulos voi avata kokonaan uuden näkökulman, jos organisaatiolla ja yksilöillä on valmius pysähtyä, tulkita ja toimia sen pohjalta.

Sosiaalisten ratkaisujen kehittämisessä yksisilmäisyys ja varman päälle pelaaminen ovat myrkkä. Pahin riski on jäädä kiinni loputtomaan riskien tunnistamiseen ja epätoivoiseen yritykseen hallita niitä.

Sosiaalisten ratkaisujen kehittäminen on arkista toimintaa. Jos erotamme uuden luomisen prosessit etäälle ihmisten arjen työstä, menetämme paljon oivaltamisen ja uuden luomisen paikkoja. Etäällä ja erillään kehitetyt ratkaisut eivät myöskään välttämättä toimi käytännössä. Niillä saa helposti henkilöstön takajaloilleen – ja kaaoksen aikaan.

Suomalainen väestö ja yhteiskunta pitkäikäistyvät. Huolta herättää polarisaatio. Nuorimmat ja iäkkäimmät ihmiset kokevat vahvaa osattomuutta. Heillä on tunne, ettei oma ääni kuulu päätöksenteossa. Moni ikääntynyt katsoo olevansa syrjään heitetty, irrallaan yhteiskunnasta ja sen eri toiminoista. Tunne siitä, ettei enää kelpaa tai ei oikein kuulu tähän systeemiin, on voimistunut.

Sosiaalinen innovointi korjaa tätä osallisuuden kuilua. Samalla se vahvistaa demokratiaa ja sen olemassaolon oikeutusta. Sosiaaliset ratkaisut tarjoavat toimijuutta: mahdollisuuksia tulla nähdyksi, kuulluksi ja osalliseksi. Sosiaalisten ratkaisujen kehittämisessä tunnistamme voimavarat – ja suuntaamme katseemme myös odottamattomaan ja yllättävään.

Sosiaalisten ratkaisujen maailma on kiehtova ja kutsuva. Miina Sillanpään työ osoittaa, että sosiaalinen innovointi ei ole uusi ilmiö, vaan historiallisesti koeteltu voima. Se on kykyä nähdä mahdollisuuksia siellä, missä muut näkevät vain epäkohtia, riskejä ja puutteita – ja muuttaa ne yhteiskuntaa uudistavaksi toiminnaksi, ihmisten paremmaksi osallisuudeksi.

Toimintamme nostaa esiin myös hyvin perustavanlaatuisen kysymyksen: entä jos ikääntymisen ja osallisuuden suurin riski ei ole toimintakyvyn heikkeneminen, vaan se, että menetämme kiinnostuksemme sitä kohtaan, millaista elämää ihmiset haluavat elää? Tähän sosiaaliset innovaatiot tarjoavat ratkaisuja.

Osallisuus on teko

Osallisuuden häiriö ei ole väistämätön seuraus yhteiskunnan muutoksesta. Se on seurausta siitä, miten rakennamme mahdollisuuksia osallistua, vaikuttaa ja tulla nähdyksi.

Sosiaalisten innovaatioiden viesti on yksinkertainen: ihmiset eivät ole kehittämisen kohteita, vaan sen tärkein voimavara.

Kun ihmiset osallistuvat ratkaisujen rakentamiseen, syntyy jotakin enemmän kuin uusia toimintamalleja. Syntyy kokemusta merkityksestä, yhteydestä ja toimijuudesta. Syntyy yhteiskunta, joka ei perustu pelkästään palveluihin ja rakenteisiin, vaan ihmisten välisiin suhteisiin ja yhteiseen vastuuseen.

Pitkäikäistyvä Suomi tarvitsee uusia tapoja nähdä ihmiset voimavaroina koko elämänsä ajan. Osallisuus ei ole erillinen ohjelma tai yksittäinen hanke. Se on tapa toimia – arjessa, työssä, yhteisöissä ja päätöksenteossa.

Sosiaaliset innovaatiot tarjoavat välineitä tämän muutoksen tekemiseen. Ne syntyvät usein pienistä havainnoista: kysymyksestä, voisiko tämän tehdä toisin. Kun tällaisille kysymyksille on tilaa, syntyy ratkaisuja, jotka vahvistavat luottamusta ja rakentavat yhteistä tulevaisuutta.

Osallisuuden vahvistaminen on demokratian käytännöllinen muoto.

Kutsumme kaikkia mukaan tähän työhön – tunnistamaan arjen oivalluksia, kokeilemaan rohkeasti ja rakentamaan ratkaisuja yhdessä niiden ihmisten kanssa, joita ne koskevat.

Pienikin muutos voi avata uuden suunnan.

Hyvin kokeiltu on tehty.

Ja tehty on parempi kuin täydellinen.

– Soile Kuitunen ja Eeva Roilas

Osallisuuden häiriö on demokratian ydinkysymys

Dialogi Kukunorin toiminnanjohtaja Markus Raivion kanssa 20.2.2026

Soile Kuitunen:

Olemme tässä julkaisussa kuvanneet, mitä osallisuuden häiriö tarkoittaa ihmisten elämässä. Sen vaikutukset ulottuvat kuitenkin paljon laajemmalle, koko yhteiskuntaan. Mitä sinä Markus ajattelet – mistä tässä häiriössä on lopulta kyse?

Markus Raivio:

Ajattelen, että osallisuuden häiriö on demokratian ydinkysymys – ei enempää eikä vähempää. Se on ilmenemismuoto jostakin paljon syvemmästä: ihmisten maailmojen irtaantumisesta toisistaan, polarisatiosta ja vastakkainasetteluista. Taustalla on myös erilaisia ihmiskäsityksiä – käsityksiä siitä, mitä ajatella ihmisen olevan ja miten ihminen toimii.

Siksi osallisuuden häiriöstä puhuminen ja ennen kaikkea sen korjaamiseen tähtäävä tekeminen on kriittisen tärkeää

Soile Kuitunen:

Olemme kokeilleet käytännössä erilaisia tapoja korjata osallisuuden häiriötä. Ajatellaan, että muutos vaatii tekoja. Puhe rakentaa todellisuutta, mutta teot muuttavat maailmaa. Mitä ajattelet kokeiluistamme ja niiden tuloksista?

Markus Raivio:

Olen samaa mieltä: muutos vaatii tekoja. On mahdotonta kuvitella, että suuri systeeminen ongelma korjaantuisi yhdellä toimenpiteellä. Tarvitaan paljon tekoja, jatkuvaa kehittämistä, ihmisiä, jotka innostuvat ja tulevat mukaan. Mutta tarvitaan myös aloitteentekijöitä – ihmisiä ja organisaatioita, jotka käynnistävät ja kutsuvat mukaan.

Pidän tärkeänä, että Miina Sillanpään Säätio on ottanut tällaisen aloitteen itselleen.

Soile Kuitunen:

Osallisuus jää usein julistusten tasolle. Se kuulostaa hyvältä, mutta kun ihmiset todella tulevat mukaan, syntyy epäselvyyttä, sotkua ja joskus konflikteja. Miten näet tämän?

Markus Raivio:

Sotku kuuluu osallisuuteen. Demokratia ei ole harmitonta. Siksi sitä myös yritetään eri puolilla maailmaa tukahduttaa. Mutta se on arvo, joka on meillä Suomessa perustuslaissa turvattu.

Osallisuuden häiriön korjaamista ei voi ohjata pelko. Tässä tarvitaan VUCA-taitoja – kykyä toimia maailmassa, joka on nopeasti muuttuva, epävarma, kompleksinen ja tulkinnanvarainen. Osallisuutta vahvistavan on kehitettävä näitä taitoja: sietokykyä epävarmuudelle, kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja rohkeutta toimia keskeneräisyydessä.

Soile Kuitunen:

Entä muut taidot? Tässä julkaisussa puhumme myös valmentautuneesta kehittäjän mielestä.

Markus Raivio:

Tarvitaan yhteiskunnallisen yrittäjyyden taitoja. Kykyä tehdä uudistuksia näkyviksi, levittää ja skaalata niitä. Parannus – jopa radikaali – ei ole innovaatio, jos sitä ei hyödynnetä laajemmin.

Vaikka idea syntyy usein yksittäisen ihmisen oivalluksesta, sen kasvattaminen vaatii johtajuutta ja yhteisöllisyyttä. On osattava saada muut mukaan, konseptoida ja rakentaa ympärille rakenteita, joissa idea voi elää.

Soile Kuitunen:

Muutoksentehtävältä vaaditaan myös sinnikkyyttä. Kykyä jatkaa, vaikka tekemistä kyseenalaistetaan.

Markus Raivio:

Kyllä. Mutta haluan nostaa esiin vielä yhden näkökulman: miten idea kasvaa innovaatioksi.

On olemassa pienentämisen logiikka. Oivallus vietään käytäntöön, mutta samalla alkuidea kapenee ja vaatimattomuus hiipii mukaan. Lopulta alkuperäisestä kunnianhimesta ei ole paljon jäljellä.

Suurentamisen ja kasvattamisen logiikka toimii toisin. Se nostaa tasoa, rikastaa ideaa ja lisää kunnianhimoa. Tätä logiikkaa kannattaa tietoisesti harjoittaa.

Soile Kuitunen:

Monet sosiaaliset innovaatiot ovat käännteentekeviä, mutta niiden merkitys jää usein kuvaamatta. Esitit myös ajatuksen, että olemassa olevasta ratkaisusta voi tehdä täysin uuden tulkinnan. Esimerkiksi teknologisesta innovaatiosta?

Markus Raivio:

Kyllä. Mitä jos -kysymys on voimakas työkalu. Esimerkiksi Airbnb:n voi nähdä ennen kaikkea sosiaalisena innovaationa – tekninen alusta on vain mahdollistaja.

Kun asetamme mitä jos -kysymyksiä, voimme löytää osallisuuteen ja osallisuuden häiriöön uusia ratkaisuja jo olemassa olevista innovaatioista. Tämä ajattelu-tapa kiehtoo minua.

Soile Kuitunen:

Osallisuuden häiriö tarkoittaa sitä, ettei ihmisellä ole osallisuuden vaihtoehtoja. Tämä nakertaa demokratian ydintä – ajatusta siitä, että jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa ja olla mukana. Onko tällaisella tekemisen demokratialla, jota Miina Sillanpäässä toteutamme, merkitystä näin suuren kysymyksen korjaamisessa?

Markus Raivio:

Minulle demokratia on ennen kaikkea tekoja. Se on myös manifesteja, mutta ennen kaikkea tekoja. Näin on ollut siitä saakka, kun Suomeen hyväksyttiin yleinen ja yhtäläinen äänioikeus vuonna 1906.

Demokratia elää arjen käytännöissä, ei vain instituutioissa. Se on sitkeä, muovautuva ja jatkuvasti uudistuva.

Uskon, että kaikki toiminta, jossa kokeillaan uusia tapoja korjata osallisuuden häiriötä, on arvokasta. Pienetkin kokeilut ovat demokratian tekoja.

MIINA SILLANPÄÄN SÄÄTIÖ